

**Департамент освіти
Вінницької міської ради
Міський методичний кабінет
Комунальний заклад
"Дошкільний навчальний заклад № 28
Вінницької міської ради**

"Місто, дружнє до дітей"

**"Від архітектурно-історичної спадщини
до шедеврів сучасного моделювання рідної Вінниці"**

**номінація
"Навчально - методичний посібник ДНЗ"**

Автор:

**Рублевська Т.А. -
завідувач КЗ "ДНЗ № 28 ВМР"**

**м. Вінниця
2017р.**

Автор: **Рублевська Тетяна Андріївна**, завідувач комунального закладу «Дошкільного навчального закладу № 28 Вінницької міської ради» компенсуючого типу для дітей з порушенням зору.

Рублевська Т.А., Впровадження інноваційних підходів до громадянського становлення особистості дошкільника через створення розвивально – макетного середовища краєзнавчого змісту .– Вінниця: ММК, 2017. 104 с.

Рецензенти:

Бондарчук Л.В., методист міського методичного кабінету Департаменту освіти Вінницької міської ради

Рекомендовано методичною радою

КЗ «ДНЗ№28 ВМР»

(Протокол № 3 від 18.01.2017 р.)

Запропонований у посібнику матеріал допоможе в освітньо - виховній роботі з дошкільниками: дасть можливість для "занурення" дітей в минуле рідного міста, здійснить подорож по вулиці Соборній, задовольнить пізнавальний інтерес до оточуючих об'єктів головної вулиці, забезпечить формування навичок практичного життя. Посібник може використовуватись не тільки під час спеціально організованих занять, а й в інших видах дитячої діяльності: ігровій, комунікативній, продуктивній і художній. В основі посібника – макет вулиці Соборної з усіма житловими та соціальними спорудами.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
I. Педагогічна цінність макетів в організації розвивального предметно-ігрового середовища ДНЗ.....	11
II. Створення макетного середовища у вирішенні завдань успішної соціалізації старших дошкільників.....	16
III. Вирішення завдань просторового орієнтування дошкільників старшого віку з порушеннями зору шляхом використання посібника	20
IV. Духовно-ціннісне становлення особистості дошкільника через моделювання архітектурно-просторового середовища головної вулиці міста:.....	28
1. Головна вулиця міста, її будова.....	32
2. Транспорт на нашій вулиці.....	39
3. Такі різні будинки... ..	54
4. Всі професії важливі, всі професії потрібні.....	92
5. Ми у просторі	98
V. Список використаних джерел.....	104

Вступ

Організація життєдіяльності дітей в сучасному дошкільному закладі неможлива без застосування ефективних методик і технологій. Специфіка роботи нашого дошкільного закладу спрямувала нас до ідеї використання макетів в пізнавальній, корекційній, ігровій діяльності дітей. На нашу думку, робота з макетами є актуальним і вартим уваги напрямком діяльності в навчально - виховному процесі дитини. Макет – це результат конструктивно - творчої діяльності дітей і привабливий простір для гри, в якому діти вигадують різноманітні сюжети, з'єднуючи реальні та казкові, фантастичні події.

Макет - це форма організації освітнього простору, яка сприяє розвитку творчого пізнавального мислення, пошукової діяльності та пізнавальної активності кожної дитини, це справжнє джерело для розвитку мовлення як для самих маленьких, так і для дітей старшого віку. Головне, щоб робота з макетами стала захоплюючою грою, продовження якої діти чекали б з нетерпінням. У процесі ігор з макетами розвиваються такі якості особистості, як емоційна чуйність, допитливість, активність, вміння взаємодіяти з дорослими і однолітками. Роботу з макетами ми розглядаємо як діяльність, що дозволяє знайомити дітей з навколишнім світом, закріплювати знання про нього, трансформувати отримані знання в гру, насичувати дитяче життя новими враженнями і стимулювати дитячу творчість. Макет відображає суттєві особливості природи, відтворює значущі сторони і ознаки об'єкта. Ігри з макетами сприяють розвитку мови, так як діти описують, порівнюють, міркують, ставлять багато питань, поповнюють свій словниковий запас; сенсорному розвитку дітей, оскільки в процесі розглядання і обігрування макетів діти знайомляться з різними за фактурою, якістю, формою матеріалами, розвиваються їхні почуття, активізується дрібна моторика рук.

Використання макетів допомагає дітям більше дізнатися про природу, познайомитися з історією рідного краю, країни, а педагогам успішно реалізувати золоте правило дошкільної педагогіки: «Ми повинні так навчати дітей, щоб вони про це навіть не здогадувались» . У дітей підвищується рівень допитливості і

пізнавального інтересу. Гра з макетами є більш високим ступенем розвитку сюжетно-рольових ігор, вона затребувана дітьми і сприяє всебічному розвитку.

Не залишаємо поза увагою і те, що робота з макетами сприяє розвитку та вдосконаленню різних способів пізнання відповідно до вікових норм та індивідуальних темпів розвитку дитини, розвиває вміння аналізувати різноманітні явища і події, зіставляти їх, узагальнювати, робити елементарні висновки, умовиводи, висувати припущення, обґрунтовувати власну думку.

В основу створення макетів покладаємо принцип тематичності.

У нашому ДНЗ створені настільні макети на тему: «Ферма», «Зоопарк», «Ляльковий будиночок», «Безпека на дорозі», «Моя квартира» (кімнати за призначенням), «Дорога до дитячого садка». Використовуючи макети для ознайомлення дітей з лексичною темою, ми тим самим розширюємо їх знання про навколишній світ. На основі готових макетів ми проводимо бесіди, складаємо розповіді з дітьми, організовуємо режисерські ігри.

Під час використання ігор з макетами дітям пропонуються завдання, які за змістом пов'язані з освітніми лініями, а саме: «Мовлення дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Гра дитини», «Дитина у природному довкіллі», «Дитина в соціумі» .

Основна вимога — розвивальний характер ігор з макетами та реалізація дитиною права на гру (вільний вибір іграшкових наборів до макетів, теми, сюжету гри, місця та часу її проведення).

Починаючи з дошкільного віку, формуємо національну свідомість наших маленьких вихованців, бо саме в ранньому віці закладається фундамент особистості. Нашій Вітчизні потрібні громадяни з усвідомленням своєї належності до роду, краю, держави, творчі особистості, здорові й духовно багаті. Виховати таких громадян, “виколисати” з дітей народ, носіїв і продовжувачів його духовності, – основне завдання української національної освіти.

Базовим етапом формування у дітей любові до Батьківщини вважаємо накопичення ними соціального досвіду життя в своєму місті (селі, селищі),

засвоєння певних усталених норм поведінки, взаємовідносин, залучення дитини до світу його культури. Любов до Вітчизни починається з любові до своєї малої Батьківщини - місця, де людина народилася. У зв'язку з цим перед педагогами постає завдання: формувати первинні прояви майбутнього громадянина, забезпечувати входження дитини в природний світ, світ людей, традицій українського народу. Щоб діти „відчули" своє місто, їм необхідно про нього розказувати та показувати його.

Саме це спонукало педагогів закладу до створення навчально – методичного посібника **«Місто, дружнє до дітей»**, який складається із розділів: «Головна вулиця міста, її будова» (будова вулиці, її відмінність від дороги, історична довідка – походження назви, фото старої вулиці); «Транспорт на нашій вулиці» (види транспорту, правила дорожнього руху, дорожні знаки, поведінка в громадських місцях); «Такі різні будинки» (диференціація будівель за виглядом, кольором, величиною, часом зведення, призначенням); «Всі професії важливі» (сучасні професії, ігри); «Ми в просторі» (ігри на формування навичок орієнтування у просторі). Його використання сприятиме збагаченню соціально - практичних знань дошкільників, розвиватиме пізнавальну активність, виховуватиме патріотичні почуття, що є важливим фактором у створенні відповідного розвивального середовища з опорою на краєзнавчий матеріал.

Мета нашого посібника: становлення особистості дошкільника через створення розвивально – макетного середовища краєзнавчого змісту; створення умов для збагачення соціальних знань дошкільників; стимулювання пізнавальних процесів і процесів рольового спілкування дітей з однолітками; стимулювання пізнавальної діяльності, формування пізнавальної активності, творчої фантазії, здібностей міжособистісного спілкування на основі гри і спілкування навколо сюжету.

Основні завдання:

-Освітні: знайомити дітей з найближчим оточенням, пам'ятками; знаменитими людьми, творчістю поетів, письменників, художників, композиторів; з тваринним і рослинним світом Подільського краю.

- **Розвиваючі:** залучати дошкільників до сучасного життя міста; відвідувати музеї, бібліотеки; розвивати допитливість і інтерес до пізнання рідного краю.

- **Виховні:** виховувати у старших дошкільників патріотичні почуття, гордість за свою малу Батьківщину; любов і дбайливе ставлення до членів своєї сім'ї; любов до рідного міста, бажання бачити його красивим, чистим; гордість за своїх предків.

Основою посібника є макет **«Вулиця Соборна»** - це актуальний, сучасний, інтегрований освітній матеріал. Він мобільний, є привабливим ігровим простором, цінним наочним матеріалом. На ньому діти можуть: більш цілісно сприймати досліджувані об'єкти, простежувати їх у взаємозв'язку з іншими, змінювати розташування об'єктів на макеті, розглядати об'єкти з будь-якого ракурсу, сприймати їх на дотик. Використання такого макету в освітньо-виховній роботі з дошкільниками дає можливість для "занурення" дітей в минуле рідного міста, дозволяє за лічені секунди переміститися в потрібне місце, здійснити подорож по головній вулиці міста, задовольняє пізнавальний інтерес до оточуючих об'єктів головної вулиці, сприяє формуванню навичок практичного життя дитини дошкільного віку. Дидактичний посібник є багатофункціональним, призначеним для роботи з дошкільниками старшого віку в організованій і самостійній діяльності.

Макет складено з трьох частин, кожна з яких за розміром відповідає розміру стандартного дошкільного столу, що дозволяє грати не тільки на підлозі, але і за столами. Макет - фіксована конструкція, стійкий, не боїться випадкових струсів, може зберігатися тривалий час і використовуватися для гри. До складу предметно-ігрового середовища макету входять: ігрове тло, набори житлових будинків, соціальних споруд, пам'яток архітектури, фігурок людей, тварин, рослинні об'єкти (газони, дерева). Також в макеті представлені дорожні знаки, світлофор, набір автомобілів і набір спеціалізованих машин. Макет є безпечним для дітей, зручний та легко трансформується.

Він є незамінним в організації ігрової та пізнавальної діяльності дошкільнят. Очевидним і беззаперечним є той факт, що використання цього посібника заповнює відсутність необхідного наочного матеріалу при вивченні пам'яток рідного міста.

Завдання макету «**Вулиця Соборна**»:

- систематизувати знання дітей про рідне місто, про визначні та красиві місця в ньому, пам'ятки архітектури та культури;
- виховати інтерес до міста, в якому живуть діти, навчити дотримуватися чистоти і порядку;
- сформувати почуття громадянськості, гордості за свою Вітчизну, виховати любов до малої батьківщини;
- поповнити і активізувати словниковий запас дітей з даної теми; розвинути зв'язне мовлення, вміння складати описові розповіді, спираючись на наочність;
- сформувати просторові уявлення, уяву, логічне мислення;
- виховати почуття гордості і захоплення своїм містом і його мешканцями, любов до рідного краю.

Діти у вільній діяльності з задоволенням моделюють сюжети на соціально значимі теми, що стимулює їх ігрову діяльність, а також спонукає батьків до участі у виготовленні макетів. У макеті ми намагалися максимально правильно відобразити об'єкти реального світу. На основі якісного, реалістичного макету наші вихованці можуть вивчати характерні особливості головної вулиці міста, розвивати свій світогляд і пізнавальну діяльність. Деталі макета грають дуже важливу роль, на основі деталей створюється характерний образ будинків, вулиць нашого міста, що надзвичайно приваблює дітей.

Завдання для старшої групи (від 5 до 6):

1. Навчальні:

- вчити: називати і описувати предмети; узгоджувати слова в реченні - відповідати на питання «Скільки?», «Який?», «Де?», «Як?»; на наочній основі складати і вирішувати прості завдання;
- закріплювати узагальнені уявлення про предмети і матеріали.

2. Розвиваючі:

- розвивати просторові відносини «від себе» і «від предмета»;
- розвивати увагу, пам'ять, мислення;
- розвивати навички просторового орієнтування;

- розвивати дрібну моторику, пам'ять й мову.

3. Виховні:

- виховувати інтерес до ігрової діяльності і сюжету гри, вміння чітко виконувати правила гри;

- виховувати емоційну чуйність.

На нашу думку, діти старшого дошкільного віку можуть і повинні знати назву свого міста, його головні вулиці, визначні місця, музеї та ін. Особливістю є те, що ці знання повинні бути емоційними і спонукати дитину до активної діяльності.

Змістове наповнення макету цікаве, пізнавальне, пошукове, привабливе, яскраве і водночас просте. Воно не тільки привертає увагу дитини, а й пробуджує, активізує її мислення.

Знайомство дітей з макетом відбувається поступово. Ми читаємо дітям твори художньої літератури з досліджуваної теми, розглядаємо ілюстрації, проводимо екскурсії. У процесі підготовки до роботи з макетом організуємо елементарне експериментування. Після такої підготовчої роботи разом з дітьми приступаємо до обговорення його компонентів. Потім ми пропонуємо дітям описати готові об'єкти макета. Організуємо порівняння двох об'єктів між собою, вчимо виділяти ознаки відмінності і подібності. Поступово збільшуємо кількість порівнюваних об'єктів до трьох-чотирьох. Після пропонуємо дітям більш детально розглянути об'єкти на макеті, знайти нові, приховані на перший погляд варіативні елементи макета. Дітям необхідно розуміти, що існують ще певні знаки (малюнки, креслення, об'єкти), які як би заміщають реальні предмети.

Ігрові макети у групах розташовуємо в місцях, легко доступних дітям; вони переносні (щоб грати на столі, на підлозі, в будь-якому зручному місці), тематичні набори дрібних фігурок-персонажів ми розміщуємо в коробках, поблизу від макетів, щоб універсальний макет міг бути легко і швидко «населений» за бажанням гравців. Представлений нами посібник в першу чергу використовується при ознайомленні дітей з соціальними явищами. Надалі діти стали використовувати посібник для сюжетних ігор, актуалізуючи в іграх отримані раніше відомості про життя людей в місті (чим займаються люди, де і ким працюють і т.д.). Може застосовуватися не

тільки під час спеціально організованих занять, а й в інших видах дитячої діяльності: ігровій, комунікативній, продуктивній і художній.

В процесі знайомства з архітектурою, пам'ятками, історичним минулим підкреслюється зв'язок часів (сторінки військового минулого, історія виникнення архітектури минулого і сьогодення). Крім цього ми пропонуємо завдання, пов'язані з уявленнями про майбутнє міста. Вперше діти знайомляться з соборами і церквами міста не тільки як з пам'ятниками архітектури, минулого, а й як храмами духовної культури українського народу, отримують уявлення про музеї як хранителі культурних цінностей попередніх поколінь.

Обраний освітній маршрут для вихованців дошкільного закладу дозволяє розширити знання дітей про місто, край, в якому вони живуть, сформувати моральні поняття про дружбу, працьовитість, прагнення до краси, позитивне ставлення до сім'ї, розвинути естетичний смак.

Робота по використанню ігрових макетів педагогами як інноваційного методу моделювання дає позитивну динаміку у вирішенні завдань для успішної соціалізації дітей старшого дошкільного віку.

Крім того, даний методичний посібник дозволяє ефективно реалізовувати нові сучасні підходи до організації освітнього процесу в ДНЗ.

I. Педагогічна цінність макетів в організації розвивального предметно-ігрового середовища ДНЗ

Дошкільний вік – найважливіший етап розвитку і виховання особистості. Це період пізнання дитиною оточуючого світу, період його початкової соціалізації. Саме в цьому віці активізується самостійність мислення, розвивається пізнавальний інтерес дітей, допитливість, відбувається засвоєння дитиною культури мовлення та спілкування, елементарних правил користування мовою у різних життєвих ситуаціях.

Враховуючи неоціненну роль гри у житті дошкільника, вважаємо за потрібне ще раз повернутися до цього питання. Проблема гри широко висвітлена в науково-методичній літературі (у працях Д.В. Менджерицької, Л.П.Усової, А.І. Сорокіної, Р.І. Жуковської, В.Г. Нечаєвої), у сучасних розробках, зокрема Л.В. Артемової, у багатьох статтях педагогів-практиків і методистів.

Стає очевидним, що організація ігрової діяльності в дошкільних навчальних закладах потребує істотного вдосконалення.

На нашу думку, грамотне педагогічне керівництво ігровою діяльністю є однією з умов повноцінного розвитку дошкільника. Реалізація цієї умови потребує і правильної організації предметно-ігрового середовища, за допомогою якого педагог створює для дитини зону найближчого психічного розвитку.

Аналізуючи особливості ігрової діяльності дошкільників на різних вікових етапах, ми можемо стверджувати, що в старшому дошкільному віці характер ігор змінюється. Іграшки зменшуються в розмірах, велику цінність для дитини набуває не окрема іграшка-персонаж, а персонаж в наборі з предметами оперування і маркерами простору або набори з декількох персонажів, що відносяться до загального змістового контексту. Такі набори дозволяють дитині не просто здійснювати умовні ігрові дії, реалізовувати ту чи іншу роль, але й будувати власний ігровий світ і керувати ним, тобто виступати в якості творця. Очевидно, що все більше місце в дитячій діяльності займає спільна гра з партнерами-однолітками.

З огляду на різноманіття ігрової діяльності, педагоги повинні орієнтуватися на організацію таких ігор, в яких кожна дитина зможе:

- задовольняти свої інтереси;
- реалізовувати свої можливості;
- створювати ігровий сюжет і реалізовувати його;
- проявляти індивідуальні особливості мовної творчості.

Створити такі умови допомагають ігри з макетами, вони є більш високим ступенем сюжетно-рольових ігор, затребувані старшими дошкільнятами і сприяють розвитку дитини.

Тому створенню макетного ігрового середовища має виділятися вагоме місце в організації роботи будь-якого закладу. Колективом педагогів нашого закладу було прийнято рішення по створенню належного предметного середовища, яке б сприяло повноцінному розвитку дитини в ДНЗ. У нашому дошкільному закладі розроблений власний варіант розвивального середовища. До елементів такого середовища віднесені універсальні макети.

Універсальний макет - знак, що наводить дітей на можливу уявну ситуацію, який об'єднує учасників спільної гри, окреслюючи межі ігрового простору, в рамках якого здійснюється складання ігрових задумів в загальному сюжетному русі. Макет наповнюється різноманітним предметним матеріалом, дрібними іграшками, які сприяють різноманітним комбінаціям подій і що активізують коментувальне мовлення. Перевага універсального макета полягає в тому, що він допускає варіативне використання іграшок.

У роботах різних дослідників макетним іграм з дрібними іграшками відводиться роль однієї з форм сюжетної гри.

Ж.Піаже звертає увагу на те, що «... за допомогою дрібного матеріалу створюються уявні світи, які охоплюються єдиним поглядом творця - дитини».

Л. Ф. Обухова зазначає, що за допомогою різних моделей, макетів і схем дитина матеріалізує математичні, логічні, комунікативні, просторові, тимчасові відносини. Ігри з макетами застосовуються для заміщення реальних предметів і об'єктів у вигляді макетів, доповнюючи їх схематичними зображеннями, знаками, символами.

На думку Л.С. Виготського, важливо у дітей дошкільного віку розвивати ті психічні функції, без яких дитина не зможе успішно навчатися в школі (пам'ять, увага, уява, мислення, мова і т.д.). А одним із способів формування цих функцій якраз і є розвиток знаково-символічної діяльності дошкільнят. Отже, однією з цілей макетів є забезпечення успішного засвоєння дітьми знань про особливості об'єктів і навколишньої дійсності, їх структури, зв'язків і відносин, що існують між ними.

Ігровий макет як елемент розвивального предметно-ігрового середовища, повністю відповідає вимогам розвивального предметно-ігрового середовища, оскільки він:

- Являє собою варіант організації узагальненого багатфункціонального середовища, що дозволяє організувати гру на різні теми і сюжети.
- Зручний для організації ігор, що тривають протягом тривалого часу, натомість гра в середовищі, створюваному дитиною «тут і зараз» найчастіше руйнується і не відновлюється. Дозволяє організувати структурно складні сюжетні гри.
- Дозволяє дитині знайти максимально комфортне для неї місце в ході спільної сумісної діяльності (одні діти активно розвивають сюжет, діючи іграшками або реалізуючи рольові діалоги, інші коментують те, що відбувається і пропонують поради щодо подальшого розвитку сюжету, треті активно включаються в збагачення предметного середовища гри, четверті спостерігають; при цьому діти легко змінюють свою позицію в грі, вільно переходячи від однієї діяльності до іншої).
- Активізує проектне мислення дитини, навички просторового орієнтування, сприяє узагальненню досвіду конструктивної діяльності, тому що всі ці навички відпрацьовуються в ситуації високо мотивованої діяльності.
- Дозволяє організовувати різного роду дидактичні ігри на різну тематику, в яких практичне застосування знань дітей сприяє їх переходу з поверхневого рівня ознайомлення на глибинний рівень розуміння.

Використання ігрових макетів при створенні предметно-розвивального середовища груп в дошкільному закладі відповідає наступними принципами:

- багатофункціональності (відкриває безліч можливостей для самостійної діяльності дітей);
- трансформованості (створює можливості змін, які дозволяють, по ситуації, винести на перший план ту чи іншу функцію ігрових макетів);
- варіативності (предметно-просторове середовище кожної групи містить власні універсальні ігрові макети, що відповідають запитам вихованців та розробляються педагогами, батьками і дітьми цієї групи).

Нами визначено основні завдання ігор з макетами:

- Знайомство з умовами життя, будь-якою ситуацією або місцем існування.
- Вирішення конкретних завдань на основі макета (моделювання ситуації).
- Розвиток просторового мислення дитини.
- Розвиток комунікативних навичок.
- Розвиток дрібної і загальної моторики рук.
- Активізація лексичного словника.
- Закріплення і узагальнення знань дітей по тій чи іншій темі.

Гра на макеті служить прекрасною основою для початку проведення ігрових занять, для мотивування їх до подібної діяльності, для формування і збагачення їх ігрового досвіду. Макети є і вдалим вибором для активізації режисерської гри, і прекрасною формою для організації колективної діяльності дошкільників, і чудовим варіантом для формування конструкторських навичок, пошуку конструктивних

рішень. Тому адекватна педагогічна підтримка макетних ігор, на сьогоднішній день, має стати одним із пріоритетних завдань розвитку дошкільнят, а сам макет повинен зайняти гідне місце серед технологій збагачення предметно - ігрового середовища будь-якого дошкільного закладу.

Доречним з цього приводу є китайське прислів'я: «Скажи мені - і я забуду, покажи мені - і я запам'ятаю, залучи мене - і я зрозумію». Саме це утвердило нас в думці, що виготовлення посібника на макетній основі стане тим самим наочним

засобом залучення, який формуватиме цілісне уявлення дітей з порушеннями зору про навколишній світ, сприятиме розумінню дітьми взаємозв'язків у світі та зі світом, і в той же час викликатиме величезний інтерес до нових знань і любов до творчості.

З огляду на це педагоги нашого закладу спільно з вихованцями та їх батьками виготовляють макети і вносять їх в ігрове середовище груп в залежності від знайомства дітей з тією чи іншою темою.

Особлива увага в нашому ДНЗ приділяється формуванню почуття патріотизму у дошкільнят. Виховання любові до Вітчизни починається з виховання любові до своєї малої батьківщини - місця, де народилася людина. Адже ознайомлення з рідним краєм - це стрижень, навколо якого інтегруються всі види дитячої діяльності. Цим і обумовлена необхідність створення в дошкільному закладі відповідного розвивального середовища з опорою на краєзнавчий матеріал.

З цією метою колективом нашого закладу виготовлено навчально-методичний посібник «Місто, дружнє до дітей». Він являє собою макет головної вулиці міста – Соборної, на основі якісного, реалістичного матеріалу якого наші вихованці можуть вивчати характерні архітектурно-історичні особливості головної вулиці, розвивати світогляд і пізнавальну діяльність.

Ми переконані в тому, що предметно-ігрове середовище створеного посібника є розвивальним, адже воно розширює, поглиблює уявлення старших дошкільників про найважливіші для людського буття споруди соціального призначення, пам'ятки архітектури та шедеври сучасної розбудови міста, транспорт, професії, удосконалює вміння дитини використовувати за призначенням предмети та знаряддя, вправляє в умінні самостійно визначати ігровий сюжет, робити його змістовним, розподіляти ігрові ролі, дотримуватися правил рольової поведінки, налагоджувати ігрову взаємодію, використовувати й розподіляти іграшки та ігрові атрибути, реалізовувати ігровий задум, перетворювати ігровий простір.

II. Створення макетного середовища у вирішенні завдань успішної соціалізації старших дошкільників

На сучасному етапі оновлення дошкільної освіти велика увага приділяється вихованню розвиненої дитини, готової до самостійного життя в соціумі. Відповідно до Закону України "Про дошкільну освіту", Базового компоненту дошкільної освіти педагогічний процес в дошкільному навчальному закладі має бути спрямований на набуття дитиною життєвого соціального досвіду. Сюжетно-рольова гра - провідна діяльність дошкільного віку. Саме через гру дитина пізнає світ, готується до дорослого життя. З цього стає зрозумілим, наскільки важливо прагнути активізувати ігрову діяльність дошкільників. Актуальність проблеми полягає в тому, що діти приходять в дитячий садок з низькою соціальною компетентністю, неадекватним орієнтуванням в соціальних стосунках в колі сім'ї або у взаєминах з однолітками. Тому соціальні відносини повинні стати предметом спеціальної підготовки малюка до дорослого життя.

З цією метою педагоги нашого закладу успішно впроваджують технологію створення розвивального предметно-ігрового макетного середовища. Створене ігрове середовище, на наш погляд, будить пізнавальну активність, самостійність, ініціативу. В процесі роботи організуються ігри, сюжет яких розвивається протягом тривалого часу, в них діти опановують життєво необхідні навички спілкування, розвивається їх пізнавальна, емоційна і особистісна сфера, формується можливість висловлювати ставлення до навколишньої дійсності. Таким чином, здійснюється розвиток дітей, підготовка їх до навчання в школі, а в цілому проходить їх первинна соціалізація.

Це не просто допомогло нам створити в дошкільному закладі умови для сюжетної гри, але і ширше - створити умови для формування системи дитячої діяльності, центральним компонентом якої виступає дитяча гра.

Макетне середовище постає не тільки як ігровий об'єкт, але і як дуже зручний простір для поступової соціалізації дитини, для налагодження відносин (ігрових, ділових, особистісних). Адже тут створюються умови не тільки для реальної взаємодії дітей в грі, але і для моделювання досить складної структури соціальних

відносин в рамках сюжету гри, що включає кілька сюжетних ліній, що паралельно розвиваються, і безліч колізій.

Дошкільники із проблемами зору самоорганізуються в процесі ігор на макеті, але не стільки завдяки тому, що їм «поставили» макет, а саме за рахунок великої та змістовної попередньої роботи по формуванню та збагаченню їх різноманітної, в тому числі й ігрової, діяльності.

Ми переконані, що для того, аби гра на макетній основі отримала свій розвиток як елемент предметно – розвивального середовища в освітньому процесі дошкільного закладу, необхідно вдосконалювати методику її реалізації шляхом системного впровадження в зміст навчально-виховної роботи цього закладу.

Метою розробки та впровадження макетних ігор, на нашу думку, є:

- створення умов для ігор дітей на макетній основі, як одного з універсальних засобів збагачення субкультури дошкільника;
- розвиток в іграх-макетах пізнавальної та комунікативної діяльності дошкільника, формування символічної функції його свідомості.

Систематична робота з макетами в дошкільному закладі передбачає:

1.Проведення екскурсій, бесід, читання художньої літератури, зустрічі з цікавими людьми, перегляд відеосюжетів.

2.Забезпечення для вільного вибору дитиною в предметно – розвиваючому середовищі різноманітності макетних основ, предметів-маркерів простору і тематично визначених та невизначених предметів.

3. Забезпечення спільного з дорослим варіативного обігрування макета в стилі партнерської взаємодії і для вільної дитячої активності.

З цією метою у нашому ДНЗ проводиться послідовна робота по створенню макетів. Колективом нашого закладу розроблено такі тематичні макети, як «Ферма», «Зоопарк», «Ляльковий будиночок», «Безпека на дорозі», «Моя квартира» (кімнати за призначенням), «Дорога до дитсадка». До кожного макета підібрані об'ємні міні-зображення соціальних споруд, людей, рослинного, тваринного та рукотворного світу тощо. Набір тематичних макетів забезпечує виконання завдань Базового

компоненту дошкільної освіти (нової редакції), освітньої програми «Дитина». З кожним макетом окремо можна виконувати різні ігрові завдання. А після освоєння ігрових вправ з кожним макетом, ми об'єднуємо макети для творчої діяльності з великою кількістю дітей (до 20 осіб).

Виготовлені нами макети, згідно класифікації Н.А.Короткової, умовно поділяють на два типи - моделі та карти.

Макети-моделі, являють собою зменшені цілісні об'єкти, які направляють увагу дитини в основному на події, що відбуваються «всередині» цих об'єктів. Наприклад, нами виготовлено «Ляльковий будиночок», «Моя квартира» - це 5 кімнат, різних за призначенням (вітальня, кухня, спальня, ванна кімната, дитяча), з предметами

відповідних меблів, причому всі меблі виготовлені з екологічно чистого матеріалу – деревини.

Макети-карти, відображають певну територію, направляють дитину на розгортання сюжетних подій «зовні», навколо об'єктів, що формують цю територію. Прикладами таких макетів у нас є «Ферма», «Зоопарк», «Безпека на дорозі». До складу представлених макетів входять фігурки-предмети (свійські, дикі, екзотичні тварини, люди), маркери простору (клітки, дерева, газони, будинки, дорожні знаки, світлофор), предмети, що позначають дії (моделі автомобілів).

Макети можуть використовуватися в різних видах діяльності: ігровій, комунікативній, трудовій, продуктивній, пізнавально-дослідницькій, музично-художній. Хочеться відзначити, що використання ігрових макетів в предметно-розвивальному середовищі дошкільного закладу відповідає принципам інтеграції освітніх галузей.

Усі ігрові набори є безпечними для дітей, зручні та легко трансформуються. Змістове наповнення макетів цікаве, пізнавальне, пошукове, привабливе, яскраве і водночас просте.

Існують прийоми, що сприяють підвищенню інтересу дітей до ігор з макетами:

- Збагачення уявлень дітей в процесі попередньої роботи по заданій темі: розгляд ілюстрацій, відвідування музеїв, проведення екскурсій, використання ІКТ.
- Розгляд з дітьми макетної основи і матеріалу для гри-макету (знайомого і оновлюваного).
- Поповнення макета, при потребі, новими предметами, в тому числі виготовленими в спільній продуктивній діяльності з дорослим (з будь-якого матеріалу).
- Гра спільно з дітьми (демонстрація прийомів гри; залучення дитини в дії з макетом; надання ініціативи дитині).
- Поповнення знань дітей по темам ігор-макетів шляхом читання, розповідання, бесід, перегляду відеофільмів.

Роботу з макетами в основному планують вихователі в II половину дня. Але безпосереднє ознайомлення і використання ігрових наборів відбувається в ході

організованої діяльності, де дітям надається можливість дослідити, обстежити, отримати інформацію, повправлятися тощо. Макети сприяють узагальненню знань з певної теми, ігровій мотивації дітей під час занять. Ми також пропонуємо дітям дидактичні ігри та завдання на макеті. Отже, використовуємо макети як на

заняттях, так і в вільній ігровій діяльності, але перевагу надаємо новій формі сюжетно-рольової гри – режисерській грі з дрібними іграшками.

Головне, щоб робота з макетами стала захоплюючою грою, продовження якої діти б чекали з нетерпінням. У процесі ігор з макетами відбувається розвиток розумових здібностей та формування навичок практичного життя дитини дошкільного віку. У дітей підвищується рівень допитливості і пізнавального

інтересу. Ігри з макетами сприяють і сенсорному розвитку дітей, оскільки в процесі розглядання і обігрування макетів діти знайомляться з різними за фактурою, якістю, формою матеріалами, розвиваються їхні почуття, активізується дрібна моторика рук. У грі вони домовляються, планують, пояснюють задум, прагнуть до взаєморозуміння, тобто розвиваються комунікативні навички, діалогічне і монологічне мовлення. Діти включають свої нові знання і уявлення в сюжети гри. Під час ігор з макетами розвиваються такі якості особистості, як емоційна чуйність, допитливість, активність, вміння взаємодіяти з дорослими і однолітками.

Таким чином, наша робота по створенню розвивального макетного середовища демонструє, що розвиток дитячих видів діяльності в поєднанні зі створенням оптимальних умов для їх реалізації забезпечує різносторонній розвиток дитини, ініціює її самостійність, причому не просто в конкретній діяльності, а в тому, щоб на основі цієї діяльності відкривати для себе широкий світ людських стосунків, щоб самостійно входити в соціум.

III. Вирішення завдань просторового орієнтування дошкільників старшого віку з порушеннями зору шляхом використання посібника

Для успішної реалізації завдань освітнього процесу необхідним є оволодіння новими педагогічними технологіями з урахуванням особистісно-орієнтованої взаємодії педагога і дитини, нових форм та змісту їх співпраці, використання нових моделей обладнання, створення умов для індивідуальних корекційних занять. Сучасній системі навчання та виховання дошкільників з вадами зору властива також тенденція до соціальної інтеграції, бо після закінчення відповідного дошкільного закладу компенсуючого типу діти йдуть до масової школи. І визначити, відчувати своє місце в навколишньому світі, зробити цей перехід з одного соціального середовища в інше менш травматичним для дитини і допомагають саме навички орієнтування у просторі та в нових обставинах життя і навчання.

Орієнтування в просторі розглядається педагогами як здатність дитини визначити своє місцезнаходження серед предметів і об'єктів, що її оточують, напрямок вибраного руху, вміння знаходити предмет або об'єкт в закритому чи відкритому просторі.

Як свідчать наукові дані про розвиток просторових уявлень у дітей дошкільного віку, в основі їх формування лежить безпосередній практичний досвід. Від того, наскільки точно дитина сприймає навколишній світ, як вона у ньому діє, залежить точність і адекватність її уявлень про цей світ.

Навіть незначне порушення зору призводить до того, що дитина має труднощі при орієнтуванні. Такі діти невпевнені у собі, замкнені, відчувають психологічний дискомфорт, менше спілкуються.

Для них є характерним також недостатньо точне розуміння й використання слів, що позначають просторові напрямки. Труднощі орієнтації виявилася в ускладненні формування навичок практичного орієнтування і на власному тілі, і при самообслуговуванні.

Отже, діти з порушеннями зору відстають у просторовому розвитку від своїх однолітків.

Ми хочемо виділити основні завдання навчання просторовому орієнтуванню дошкільників із зоровою патологією:

- формування потреби в самостійному орієнтуванні;
- подолання страху простору й невпевненості у своїх силах;
- оволодіння орієнтуванням на своєму тілі;
- навчання способам і прийомам орієнтування в мікропросторі (за столом, на аркуші паперу, у книзі);
- формування необхідних спеціальних умінь і навичок самостійного оволодіння замкнутим і вільним простором й орієнтування в ньому;
- навчання орієнтуванню спільно із однолітками без зорової патології.

Форми роботи з розвитку просторової орієнтації можуть бути різні, серед них дидактичні й корекційно-розвивальні ігри, організація зорового пошуку, екскурсія за обраним маршрутом та інші.

Одним з корекційних прийомів роботи з

дітьми, що мають вади зору, є використання макетів в організованій та самостійній діяльності дітей. Використання макетів дає можливість розширити знання дітей про навколишнє, познайомитись з об'єктами і предметами, які недоступні в реальності. Наявність макетів дає можливість не тільки краще розглянути різні деталі об'єктів, але і тактильно обстежити їх, провести з ними певні дії, обіграти ситуацію.

Макети також дають можливість закріпити вміння орієнтуватися в просторі. Діти обігрують ці макети під час ігрової діяльності та на заняттях з просторового орієнтування. Наприклад, переміщують машину по макету, дотримуючись інструкцій педагога. У дітей формується узагальнене уявлення про навколишній простір. Вони вчаться виділяти в ньому предмети, які є орієнтирами; визначати просторові відносини між ними, напрямок пересування від одного предмета до іншого.

Використовуючи макети, можна навчати дітей працювати за схемою; варіанти

такої роботи багатозначні: знайти по схемі, де знаходиться певний предмет на макеті; визначити, в якому напрямку буде рухатись по схемі об'єкт тощо. Використання схем руху в роботі із дошкільниками сприяє розвитку логічного мислення. Розвиток розумових здібностей має особливе значення для підготовки дітей до шкільного навчання. Основою розвитку розумових здібностей є оволодіння дитиною

діями заміщення та наочного моделювання. Спочатку заміщення виникає у дитячій грі, коли, наприклад, кубик стає будиночком, а стілець перетворюється на автомобіль. Ігрове заміщення – це початок великого шляху, який веде до використання математичних символів, нотних знаків. Особливу цінність для розвитку логічного мислення дитини має ігрове моделювання дійсності. Найбільш типовими для наших дітей є такі форми використання наочних моделей, як схеми, плани. Використання схем руху у роботі зі слабозорими дітьми має велике значення, оскільки вони сприяють не тільки розвитку логічного мислення, а й допомагають правильно орієнтуватися в просторі під час руху. Цю роботу ми використовуємо як

одну із форм зорової корекції. Вміння дітей визначити напрямок руху відповідно до схеми – це дуже складне логічне завдання, для рішення якого необхідна спеціальна підготовка. Цій роботі слід приділяти велике значення адже за тільки за умови здійснення систематичної та послідовної роботи з цього напрямку можливе своєчасне формування навичок орієнтування та мобільності, попередження виникнення вторинних відхилень у розвитку дитини з відповідною вадою зору.

Навчання просторовому орієнтуванню - процес багаторівневий і пов'язаний з розвитком і вдосконаленням інтегративних процесів, умінням і можливістю цілісно і узагальнено сприймати навколишній простір, аналізувати його, використовуючи як конкретні, індивідуальні, так і узагальнені орієнтири, що наповнюють простір.

Використовуючи матеріали посібника «Місто дружнє до дітей», педагоги здійснюють навчання дошкільнят орієнтуванню у просторі в декілька етапів:

I етап - орієнтування в просторі «від себе» (точка відліку - власне тіло):

- формуємо уявлення про верхню і нижню, передню і задню, праву і ліву сторони тіла (наприклад: все, що знаходиться на тілі з боку, де права рука, - праве, тобто праве око, права рука, праве вухо і т.д.; де ліва рука - ліве);

- вчимо показувати на макеті напрямки найближчого простору з точкою відліку «від себе» і пересуваємося у названому напрямку: направо - наліво, вгору - вниз, вперед - назад, а також позначаємо у мові напрямки свого руху: «Я йду направо», «Я йду наліво», «Я рухаюсь вперед» і т. д.;

- вчимо дітей знаходити і розташовувати предмети в найближчому просторі макету навколо себе (справа, зліва, вгорі - внизу, спереду - ззаду): «Ти стоїш на трамвайній зупинці обличчям до дороги. Знайди і назви будівлю, що знаходиться зліва від тебе», «Поклади справа від тебе будівлю краєзнавчого музею» і т.д.

- формуємо вміння позначати розташування предметів в найближчому просторі макету з точкою відліку «від себе» відповідними просторовими термінами: праворуч (направо), ліворуч (наліво), вгорі (вгору), внизу (вниз), попереду (вперед), ззаду (назад): «Ти стоїш біля бібліотеки ім. Франка обличчям до дороги. Яка будівля знаходиться праворуч тебе? Яка будівля розташована ліворуч?»;

- знайомимо дітей з поняттями: далеко, близько;

- формуємо уявлення про найпростіше схематичне, умовне зображення предметів на макеті (обводимо предмети, використовуючи для цього чіткі контурні зображення).

Основою навчання на цьому етапі є співвіднесення розташування предметів на макеті із вже освоєними напрямками власного тіла.

II етап - Орієнтування щодо предмета:

- визначаємо сторони предметів, що наповнюють простір макета (наприклад, у будинку є сторони - передня і задня, верхня і нижня, права і ліва - показати);

- пересуваємось в названому напрямку, зберігаємо напрям руху; позначаємо напрями руху відповідними просторовими термінами (праворуч, ліворуч, вперед, назад);

- формуємо розуміння понять *попереду, ззаду, вгорі, внизу, праворуч, ліворуч; попереду праворуч, попереду ліворуч, ззаду справа, ззаду ліворуч* щодо предмета чи іншої людини: «Постав будинок кінотеатру праворуч від зупинки, за зупинкою, перед будиночком макдональдсу», «Що знаходиться попереду зліва від бібліотеки ім. Франка?», «Розкажи, де знаходиться художній музей»;

- знайомимо з найпростішою схемою простору, співвідносимо розташування предметів у просторі макету зі схемою (пропонуємо готову схему розташування будівель архіву, краєзнавчого та художнього музеїв та поштамту, пропонуємо співвіднести розташування будівель на макеті із пропонованою схемою);

- розташовуємо предмети в просторі макета за поданою схемою; словесно позначаємо розташування предметів у реальному просторі відповідними термінами: праворуч від будівлі музею, ліворуч від будівлі архіву, попереду від, посередині між;

- моделюємо найпростіші просторові відносини з кубиків, будівельного матеріалу, формуємо уявлення про те, що замість предметів будинків на макеті можна використовувати предмети-замінники (будівельний матеріал, геометричні фігури), вчимо співвідносити форму предметів на макеті з формою предметів-замінників.

Формування в дітей уміння створювати найпростіші моделі просторових відношень між предметами і їхніми замінниками – суть здійсненої по просторовому орієнтуванню роботи на цьому етапі.

III етап - орієнтування по схемі:

- знайомимо зі схемою шляху пересування: «Які будинки намальовані на схемі? Розкажи, де вони знаходяться» ;

- складаємо найпростіші схеми шляху в напрямках руху по прямій;

- пересуваємось в просторі, орієнтуючись по схемі шляху, словесно позначаємо напрями, накреслені на схемі шляху;

- складаємо найпростіші схеми простору, розташовуємо і знаходимо предмети в просторі макета, орієнтуючись по схемі: «Розстав будинки на макеті так само, як вони зображені на схемі»;

- послідовно виділяємо, словесно позначаємо і відтворюємо взаємне розташування предметів макета

по відношенню один до одного за допомогою геометричних фігур, будівельного матеріалу: «Склади з геометричних фігур свою схему. Чим вона відрізняється від моєї схеми?»).

IV етап -самостійне складання схем простору:

подумки уявляємо себе на місці, яке займає в просторі макета той чи інший предмет;

- визначаємо просторові відносини між собою та оточуючими предметами макета після повороту на 90° і 180° (спочатку вихователь пропонує дитині повернутися на 90° і 180° , після чого дає завдання визначити, чи змінилося і

як змінилося розташування будинків по відношенню до дитини. Потім він повертає будинок, наприклад, міської ради на 90° і 180° і пропонує визначити, чи змінилося і як змінилося розташування будинків по відношенню один до одного) ;

- активно використовуємо просторові терміни і позначаємо просторові відношення прийменники і прислівники (перед, за, поруч, близько, один за одним, між, навпаки, посередині);
- самостійно розташовуємо предмети у названих напрямках простору макета; змінюємо розташування предметів у просторі, словесно позначаємо їх розташування;
- виділяємо в навколишньому просторі предмети, які є орієнтирами; визначаємо просторові відношення між ними, напрямок пересування від одного предмета до іншого, відзначаємо на схемі місця розташування предметів у просторі макету; словесно позначаємо розташування предметів у реальному просторі;
- читаємо схеми шляху і простору, моделюємо реальні просторові відносини предметів макета за словесною інструкцією та за запропонованою схемою простору.

Навчання дітей орієнтуванню в просторі з використанням схем простору є більш складним етапом роботи. Проводиться воно послідовно і систематично.

Розглядаючи макет, вихователь підводить дітей до висновку, що в просторі макета всі предмети певним чином розташовані по відношенню один до одного, тобто між ними існують міжпредметні зв'язки. Наприклад, будівля краєзнавчого музею розташована посередині між будівлями художнього музею та архіву; ліворуч від будівлі костелу розташована будівля торгово-розважального центру, попереду – трамвайна зупинка, праворуч – будівля, в якій розміщені кафе та магазини. Вихователь пояснює, що для того, щоб правильно намалювати схему простору макета, треба схематично зобразити ці зв'язки на аркуші паперу.

Для ознайомлення із **схемою простору макета** ми пропонуємо наступний алгоритм завдань:

1. Діти уважно роздивляються і обстежують предмети простору макета.
2. Визначають форму і особливості будови кожного предмету макета.
3. Вихователь пропонує обвести певний предмет макета на аркуші паперу і визначити, зображення якої форми ми отримали. Це і є площинне контурне зображення предмету, яке ми використовуємо для позначення його на схемі. В такий спосіб діти визначають форму усіх предметів, що знаходяться на макеті. Отже, вихованці роблять висновок, що для того, щоб правильно зобразити певний предмет на схемі, потрібно його обвести.

4. Діти малюють умовні (контурні) зображення предметів макета за допомогою геометричної рамки.
5. Вихователь підводить дітей до розуміння того, що замість предметів макета можна використовувати предмети-замінники (будівельний матеріал, геометричні фігури).
6. Діти співвідносять форму предметів макета з формою предметів-замінників.
7. Самостійне складання найпростіших схем простору макета.

Для ознайомлення із **схемою шляху (маршрутом)** ми пропонуємо наступний алгоритм завдань:

1. Вихователь спільно із дитиною проходить обраний шлях на макеті. При цьому він звертає увагу дитини на предмети-орієнтири, словесно позначає їх розташування в просторі.
2. Повторне проходження дитиною шляху разом з педагогом. Малюк відповідає на питання вихователя стосовно просторового розташування предметів-орієнтирів, що зустрічаються на шляху.

3. Ознайомлення дитини зі схемою шляху, де напрямок руху позначається стрілкою. Педагог пояснює дитині, що зображено на схемі. Потім вони разом знову проходять цей шлях, вихователь допомагає дитині співвіднести умовні позначення на схемі з реальними орієнтирами, що зустрічаються в процесі пересування.
4. Читання дитиною схеми шляху. Педагог пропонує вихованцю розповісти, що зображено на схемі.
5. Самостійне проходження дитиною шляху по схемі.
6. Складання дитиною схеми пройденого шляху: а) за словесними інструкціями вихователя; б) по пам'яті.
7. Перевірка дитиною правильності складеної ним схеми шляху (в процесі повторного проходження шляху).

Найбільш важким для дітей з порушеннями зору є не стільки саме оволодіння навичками просторового орієнтування, скільки перенесення їх у практичну самостійну діяльність. Придбані дітьми на спеціальних заняттях уявлення про простір і навички орієнтування будуть

закріплюватися і удосконалюватися під час ігор в просторі макета «Вулиця Соборна».

Отже, використовуючи матеріали посібника, ми забезпечуємо послідовність, успішність та ефективність роботи по формуванню у дошкільників із зоровими порушеннями навичок просторового орієнтування і самостійного пересування у просторі.

IV. Духовно-ціннісне становлення особистості дошкільника через моделювання архітектурно-просторового середовища головної вулиці міста

«Привчайте учнів, подібно молодим деревам, розпускатися з власного коріння», - писав Я. А. Коменський. – «Принцип моєї роботи: не знаючи краю свого, не пізнати їм і світ».

Почуття Батьківщини починається з захоплення тим, що бачить перед собою малюк, чому він дивується і що викликає відгук у його душі. І хоча чимало вражень не усвідомлені ним глибоко, але, пропущені через дитяче сприймання, вони відіграють величезну роль в становленні особистості патріота.

Вінниця – це місто, яке багате на історичні пам'ятки. Затишні парки та садиби манять своєю красою, музеї та архітектурні витвори мистецтва милують око перехожим, таємничі вулички та загадкові будівлі ховають в своїх стінах цікаві та навіть містичні історії. Оскільки ми є спадкоємцями славного минулого, а наша центральна вулиця являє собою розкішний ансамбль архітектурних пам'яток, тому пропонуємо здійснити хоча б короткий історичний екскурс у минуле головної вулиці і з'ясувати, коли і за яких обставин виникли ті чи інші архітектурно-історичні пам'ятки, якою була їх роль в культурному житті нашого міста, що ми знаємо про них. Допоможе нам у цьому створений навчально-методичний посібник на макетній основі «Місто, дружнє до дітей», який дозволить побудувати освітній процес по ознайомленню з рідним містом більш ефективно.

Використовуючи в роботі з дошкільниками матеріали даного посібника, педагоги мають можливість:

1. Формувати уявлення дітей про вулицю рідного міста і її значимість.
2. Знайомити з історією вулиці, походженням її назви.
3. Виховувати дбайливе ставлення до будинків, що мають художнє та історичне значення, залучати дошкільнят до культури рідного міста, місцевих пам'яток.
4. Виховувати повагу до працюючих людей, розширювати знання про сучасні професії свого міста.
5. Вчити орієнтуватися в архітектурному просторі головної вулиці.
6. Ознайомлювати із знаками, приладами, лініями, що допомагають безпечному переходу вулиці; вчити практично визначати безпечні місця при переході Соборної.
7. Розширювати світогляд і збагачувати словниковий запас дітей.
8. Сприяти накопиченню ними соціального досвіду життя в рідному місті.

Досить насичений зміст теми по ознайомленню дітей старшого дошкільного віку з рідним містом ми вважаємо доцільним, таким, що відповідає пізнавальним

інтересам сучасної дитини, а також захоплюючим як для дітей, так і для педагогів та батьків.

Людину багато в чому формує і виховує середовище. Предметно-архітектурний простір міста, в якому живе людина, а також природне оточення відіграють тут важливу роль, так як повна гармонія в людині досягається завдяки рівновазі між внутрішнім життям і зовнішнім оточенням, де розгортається діяльність людини. Архітектурний простір – середовище розвитку у дітей ціннісного ставлення до міста. Пам'ятники архітектури мають особливе значення для розвитку ціннісного сприймання рідного міста, духовно-ціннісного становлення особистості. Становлення ціннісних орієнтирів відбувається протягом усього життя людини, але найбільш сензитивним періодом для засвоєння духовного досвіду, виробленого людством, є старший дошкільний вік.

В процесі знайомства з архітектурою, пам'ятками, історичним минулим ми пропонуємо завдання на основі посібника, в яких підкреслюється зв'язок часів (сторінки військового минулого, історія виникнення архітектури минулого і сьогодення). Крім цього ми організуємо ігри, пов'язані з уявленнями про майбутнє міста. Вперше діти знайомляться з соборами і церквами міста не тільки як з пам'ятниками архітектури, минулого, а й як храмами духовної культури українського народу, даються уявлення про музеї, як хранителі культурних цінностей попередніх поколінь. Крім цього, подорожуючи Соборною, виконуючи різні завдання посібника, у дошкільників формується уявлення про Вінницю як динамічне і креативне місто, яке дедалі більше перетворюється на сучасне європейське місто. Під час тематичних бесід, розгляду фотографій вихованці усвідомлюють, що за останній час відбулися зміни в благоустрої центральної вулиці: переобладнали і удосконалили перехрестя на Соборній, зменшилась кількість транспорту, зокрема маршрутних таксі, тут висаджують нові дерева і облаштовують оригінальні клумби, весь центр міста перетворюється на пішохідну зону. Таким чином, відбувається перетворення вулиці Соборної у «ідеальну вулицю». Пропонуючи дітям такі ігри, як «Якби я був мером», «Чому плачуть

дерева», «За що я люблю своє місто», «Фонтан мрій» ми формуємо у них потребу удосконалювати своє місто, брати відповідальність за його майбутнє.

Обраний освітній маршрут для вихованців дошкільного закладу дозволяє розширити уявлення дітей про місто, в якому вони живуть, його головну вулицю, її архітектурний простір, виховувати інтерес до славного минулого міста та бажання впливати на його майбутнє, формувати активну громадянську позицію сучасного українця.

Робота в інноваційному режимі по ознайомленню дітей з рідним містом відкриває нові можливості вихованців в їх самореалізації як дослідників, в реалізації творчих здібностей дітей, у вихованні патріотизму, поваги до художньої спадщини майстрів рідного міста.

Актуальність нашого посібника посилюється ще й прийняттям міською радою міста програми «Вінниця – місто, дружнє до дитини», яка перегукується із стратегією розвитку міста. Реалізація Програми направлена, зокрема, й на активну участь дітей у житті міста, розвиток інфраструктури міста, комфортної для вінницької малечі. Ми вважаємо, що використання у освітньому просторі закладу виготовленого нами одноіменного посібника сприятиме формуванню у дошкільника власної дитячої позиції, усвідомлення ним її правомірності, визнання дитиною права впливати на прийняття будь-якого рішення, яке стосується і власної життєдіяльності, і життєдіяльності держави. Ми сподіваємось, що в результаті отримаємо розвинену особистість з активною громадянською позицією, яка здатна глибоко вивчати і шанувати минуле рідного краю та впевнено будувати його майбутнє, брати на себе відповідальність та змінювати його.

Макет «Місто, дружнє до дітей» призначений як для безпосередньо освітньої діяльності, так і для самостійної діяльності дітей. Макет використовується як демонстраційний матеріал під час занять, педагог на його основі може продемонструвати варіанти виконання завдань або розіграти будь-який сюжет. Іноді ми починаємо заняття подорожжю по макету, а в деяких випадках вносимо макет в кінці заняття. Добре вивчивши з дітьми зміст макета, пропонуємо завдання на орієнтування на площині в обмеженому просторі макета. Переважно макет

використовується для закріплення отриманих знань в повсякденному житті і для проведення сюжетних ігор дітей.

Розглянемо, як можна використовувати розвиваючий потенціал виготовленого нами посібника в дошкільному навчальному закладі.

Під час роботи із макетом «Місто, дружнє до дітей» ми знайомимо дітей з різними лексичними темами («Місто», «Правила дорожнього руху», «Безпека на дорозі», «Транспорт», «Професії»), тим самим розширюючи їхні знання про навколишній світ. З огляду на це ми визначили основні розділи (етапи) в роботі над посібником:

1. Головна вулиця міста, її будова.
2. Транспорт на нашій вулиці.
3. Такі різні будинки.
4. Всі професії важливі, всі професії потрібні.
5. Ми у просторі.

Кожен з етапів володіє самоцінністю і сам по собі є процесом навчання. Варто зазначити, що кожен розділ посібника сприяє реалізації чітко визначених завдань. Йому передують глибока попередня робота з даної теми. Кожен розділ посібника містить тематичні матеріали, які використовуються для розкриття його змісту, серед них дидактичні, сюжетно-рольові ігри, тематичні бесіди, розповіді, заняття, використання творів художньої літератури, екскурсії. Саме змістовне, систематичне, поетапне використання матеріалів посібника у роботі із старшими дошкільниками забезпечить активізацію їх пізнавальної діяльності, збагачення предметно-розвивального середовища закладу, новизну цікавого краєзнавчого матеріалу, розвиток навичок мовного спілкування дошкільників та партнерську взаємодію дітей та дорослого в іграх.

1. Головна вулиця міста, її будова.

Мета розділу: розкрити значення понять «вулиця», «дорога», ознайомити дітей із будовою вулиці, формувати вміння розрізняти міську дорогу, її будову, правила руху на ній. Узагальнити поняття "безпека", формувати навички безпечної поведінки на вулиці. Розвивати просторове мислення, увагу, спостережливість.

Виховувати інтерес та повагу до історичного минулого. Виховувати розуміння цінності життя і здоров'я людини.

На допомогу вихователів (тематичний матеріал для проведення занять, бесід, розповідей, екскурсій).

Місто, в якому з тобою живем,
Можна по праву зрівняти з букварем.
Азбуку вулиць
Розкривши для нас,
Місто уроки дає повсякчас.
Азбуку міста завчи до ладу,
Щоб не потрапити раптом в біду.

Розглядання макета вулиці.

-А ви знаєте, що раніше вулиця мала назву «дорога»? Як ви думаєте, вулиця та дорога схожі? Чим?

Розповідь вихователя.

Люди в давнину селилися біля річок або озер; житла, будинки будували недалеко від дороги з двох сторін, щоб зручно було добиратися. Так з'явилися вулиці, схожі на дороги. До появи автомобілів основним видом транспорту були коні. У давні часи дороги та вулиці були єдиними і для тих, хто їхав, і для тих, хто йшов. Це часто призводило до нещасних випадків. Минав час, але нещасних випадків не меншало. Тоді люди розділили проїзні частини доріг та дороги для пішоходів.

Я і в місті, і в селі,
обабіч мене будинки великі й малі (Вулиця).

Вулиця складається із проїжджої частини - дороги, тротуарів, перехрестя, огорожі, підземних переходів (показ названих складових вулиці на макеті).

Хвилинка-вікіпедійка

Вулиця — обмежений з одного або двох боків будинками простір, призначений для проїзду і ходіння.

Дорога – це частина території, призначена для руху транспортних засобів і пішоходів, з усіма розташованими на ній спорудами.

Траса – дорога з твердим покриттям або шосе.

Тротуар - пішохідна частина вулиці, теж з двостороннім рухом, як у транспорту.

Ознайомлення з будовою вулиці на макеті.

Розгляд вулиці на макеті. Виділення основної її частини – дороги або проїжджої частини.

- Вулиця обмежена рядами будинків з обох сторін. Обов'язковим елементом вулиці є тротуар (показати). Тротуари призначені для пішоходів. Пішоходи, так само, як і транспорт, рухаються з правого боку тротуару.

- Лінії і смужки білою чи жовтою фарбою є дорожньою розміткою. Вони допомагають пішоходам і водіям орієнтуватись у русі, сприяють підвищенню безпеки. Дорога ділиться суцільною або переривчастою білою лінією. Суцільна біла лінія позначає межі проїжджої частини, на які в'їзд заборонено, а також місця зупинок транспорту. (Показ лінії на дорозі макета). По вулиці Соборній транспорт рухається в двох напрямках - двосторонній рух.

Як на вулиці гуляти,
 Кожному потрібно знати:
 Автотраса – для машини,
 Тротуари – для людини.
 А чи добре знаєш ти,
 Із якого боку йти?
 Як гуляєм по бульвару,
 Чи йдемо по тротуару,
 То тримаємось праворуч,
 Обминаємо тих, хто поруч.
 Хто це правило не знає -
 Іншим людям заважає.

В. Паронова

А якщо пішоходові треба перейти на другий бік вулиці, для цього є пішохідні переходи. На асфальті їх позначають спеціальною білою фарбою — такий розмальований перехід нагадує місток. Не дуже його люблять водії. Ще б пак! Адже пішохід завжди поступається дорогою машині. А на переході — навпаки. Ступить пішохід на "зебру" — і мусять машини чекати, доки він перейде вулицю.

Додатковими елементами вулиці є й газони.

- Газон - озеленена смуга уздовж проїжджої частини. Спробуйте пояснити значення газонів.(Їхнє завдання - очищати повітря, створювати тінь, прикрашати дорогу). А які дерева посаджені на нашій вулиці? По обидва боки дороги - ліворуч і праворуч вулиці - ряди будинків (показати на макеті).

Під час розглядання будинків сформувані уявлення, що будинки бувають різні:

- різні за висотою, оскільки мають різну кількість поверхів (визначити найвищий, найнижчий, запропонувати порахувати кількість поверхів);
- виготовлені з різного матеріалу (цегляні, панельні);
- різні за призначенням (житлові – де живуть люди, громадські будівлі, показати їх);
- різні за кольором (назвати і показати на макеті).

Будинки на Соборній, як і на будь-якій іншій вулиці міста, мають свої номери. Припущення дітей - для чого вони існують. Звернути увагу, що на правій стороні вулиці – будинки з парними номерами, а на лівій – з непарними. Запропонувати дітям знайти на макеті будинок з найменшим номером, найбільшим.

На макеті є декілька місць, в яких Соборну перетинають інші вулиці. Вони називаються перехрестями.

Хвилинка-вікіпедійка

Перехрестя - місце перехрещення, прилягання або розгалуження доріг на одному рівні.

Діти показують на макеті вулиці, які перетинають вулицю Соборну. Вихователь називає їх - Театральна, Архітектора Артинова, Оводова.

Інформаційні повідомлення.

Вулиця Миколи Оводова названа на честь громадського діяча, лікаря, успішного міського голови Вінниці у 1899-1917 роках Миколи Оводова. Частина вулиці є пішохідною.

Вулиця Театральна — вулиця, на якій розташований музично-драматичний театр імені Садовського.

Вулиця Артинова - одна з найстаріших вулиць міста, колишня «Велика бульварна» та колишня «9 січня», нині носить ім'я першого вінницького архітектора Артинова. Бере початок на вулиці Першотравневій, перетинає Соборну і далі тихо слідує між вінницькими пагорбами.

На вулиці Соборній розташовані 3 площі або 3 майдани (показати на макеті, пояснити походження назв).

У березні 2014 року до 200-річного ювілею від дня народження Кобзаря у нашому місті урочисто відкрито пам'ятник Тарасу Шевченку. А площа біля Краєзнавчого музею (колишня Музейна) стала називатися площею Тараса Шевченка.

На перехресті вулиць Соборної та Театральної - майдан Небесної Сотні. Після трагічних подій у Києві на Майдані 2014 року площу Театральну переіменували на майдан Небесної Сотні.

Вінницький Майдан Незалежності отримав таку назву в 2005 році, коли перемогла «Помаранчева революція». Тоді ж встановили на площі пам'ятник, який символізує свободу та волю людей. 100 років тому тут площі не було. На місці нинішньої площі стояла будівля училища і територія навколо будівлі була огорожена.

Показ фото із зображенням старої вулиці та її будинків. Порівняння із сучасною на макеті.

Під час розглядання макета звернути увагу дітей на те, як змінюється вулиця, як змінюються будинки з часом.

Історична довідка про Соборну.

Сьогодні ми розкриємо історію серця міста – вулиці Соборної, що проходить історичним центром.

Тут завжди людно: допитливі туристи, дзвіночки трамваїв і чимало затишних кав'ярень. Городяни часто прогулюються надвечір'ям, коли запалюються ліхтарі. Та чи завжди так було? За понад століття вулиці довелося змінити шість назв. Її називали Великою, Поштовою, Миколаївським проспектом, Українським проспектом (окупація 1941–1944 рр.), Леніна і нарешті – Соборною.

Вулиця проходить зі сходу на захід від Центрального мосту до площі Гагаріна. Вулиця проходить історичним центром міста, який сформувався в другій половині 17 століття. Частина вулиці має покриття бруківкою - від перехрестя з вулицею Оводова до перехрестя з вулицею Хлібною. Інша частина покрита асфальтом.

28 жовтня 1913 року було відкрито рух трамваю по вулиці Соборній. Маршрут починався на залізничному вокзалі і закінчувався жіночою гімназією. Зручності мешканцям Вінниці на початку ХХ століття додали водогін, каналізаційна мережа, залізничні і трамвайні колії, шосе, збудовані під керівництвом Григорія Григоровича

Артинова. Безмежної шани й поваги заслуговує ця людина, чиїми стараннями Вінниця протягом двох десятиліть із брудного повітового містечка перетворилась у цивілізоване європейське місто.

Тут майже кожний будинок має власну і неповторну історію. Слід зазначити, що спочатку Соборна мала дещо іншу конфігурацію. Сучасного мосту через Буг не було, тож вулиця за єзуїтськими мурами звертала праворуч і йшла до тодішньої переправи через річку, яка пролягає через острів Кемпа.

Найдавніша у Вінниці пам'ятка історії - комплекс "Мури". Тут послідовно виникли 3 монастирі: єзуїтський, домініканський і останній – капуцинський. Це серце Вінниці. Недарма Соборну ще називають «вулицею трьох монастирів».

Дидактичні ігри по ознайомленню з вулицею та її будовою.

- «Назви Соборну по-іншому».
- «Розповіді за картинками»: пропонуються картки із зображенням частини Соборної, запропонувати впізнати її, показати на макеті і розповісти про неї.
- «Якби не було тротуарів» - міркування малюків про значення тротуарів, їх роль в забезпеченні ситуацій на вулиці.
- «Грамотний пішохід» - запропонувати малюкам, використовуючи фігурки-персонажі людей, закріпити на макеті знання правил пішоходів.
- «Картинки розглядай, майдан називай» - діти співставляють фото із частиною макета, називають майдан і «заселяють» його, використовуючи фігурки макета (фонтани, пам'ятники, газони).
- «Що змінилось» - порівняння фотографій старої Соборної із її сучасним обличчям.

2. Транспорт на вулиці Соборній.

Мета розділу: збагачувати знання про види транспорту, ознайомити із призначенням громадського транспорту. Розширювати знання дітей про правила поведінки на вулиці, пояснювати алгоритм переходу проїжджої частини за умов регульованого і нерегульованого переходу. Закріплювати знання про дорожні знаки, місця їх використання. Вчити вирішувати на макеті вулиці дорожні ситуації і прогнозувати свою поведінку в тих чи інших обставинах. Виховувати у дітей увагу, зосередженість. Розвивати вміння орієнтуватися на вулицях міста; виховувати культуру поведінки на вулиці. Розвивати ігрову діяльність, запропонувавши різні варіанти сюжету.

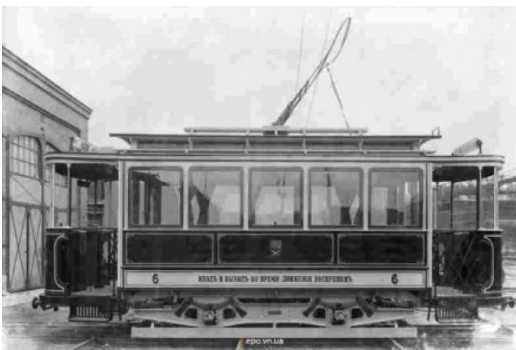

На допомогу вихователю (тематичні бесіди з даної теми, матеріал для проведення занять).

Під час бесіди діти з'ясовують, який транспорт рухається по вулиці. Диференціювання транспорту за призначенням - виділення легкових машин та вантажних. Транспорт для перевезення пасажирів (автобус, трамвай, тролейбус, таксі) формує пасажирський транспорт. В місті функціонує також службовий транспорт – машини патрульної служби, «швидкої допомоги», пожежні машини. (Діти підтверджують відповіді показом відповідних моделей транспорту).

Серед пасажирського транспорту виділяємо трамвай, який перевозить пасажирів в напрямку до дитячого садка аж до залізничного вокзалу. Визначаємо з

дітьми на макеті напрямом руху транспорту в бік вокзалу. Називаємо та запам'ятовуємо номери маршрутів (1, 4, 6). Діти обмінюються думками, куди (прив'язуючи до певних визначних місць міста) завезе пасажирів трамвай певного маршруту. Визначаємо наявність зупинок. Вихователь наголошує, що місця для зупинок обираються з урахуванням безпеки та зручності вінничан. Показ зупинок на макеті. Зазначити, що вздовж вулиці є по 2 трамвайних і тролейбусних зупинки. Як правило, вони не співпадають.

З історії вінницького трамваю

28 жовтня виповнюється 103 роки з того дня, як вулицею Соборною (а тоді вона називалася Миколаївським проспектом) проїхався перший вінницький трамвай. Історія трамваю багата на події. На

початку ХХ століття трамвайна система двічі руйнувалася практично вщент – під час громадянської війни і під час відходу німців з міста під час Великої Вітчизняної війни. Новою подією для Вінниці і вінничан стало те, що владою міста Цюрих (Швейцарія) були передані Вінниці 28 трамваїв. Салон у швейцарських трамваях просторіший, у салоні є кондиціонер і система опалення. Ну і двері в салон відкриваються не водієм, а пасажирами, є електронне табло та оголошення зупинок. Трамвай слідує чіткому виконанню графіка. І головна перевага – безкоштовний Wi-Fi в кожному трамваї.

В Вінниці презентували модернізований трамвай з сучасним дизайном, який створили на базі списаного чеського трамваю, виготовленого понад 20 років тому.

Руками працівників трамвайного депо замінено майже все. Трамвай отримав обтичну форму з округлими передньою і задньою частинами. Він виглядає абсолютно новим. Зокрема, змінилася кабіна водія, яка стала просторішою і обладнана кондиціонером. Нововведенням для роботи водія стала відсутність дзеркал заднього виду. Замість них вагон обладнали вісьма камерами, спрямованими як назад, так і в салон. «Картинка» виводиться на монітори на панелі управління.

Пасажирський салон переважно орієнтований на стоячі місця. Сидячі місця розташовані в один ряд з кожного боку. На жаль, кондиціонера в салоні поки не передбачено, бо це дуже збільшило б вартість переробки. Але щоб забезпечити максимальний комфорт

в жарку пору року, зробили ефективну вентиляцію салону.

Використовуючи предмети-фігурки, маркери простору макету, моделі різних видів транспорту, діти створюють власні сюжети на теми пересування транспорту, правил дорожнього руху, правил пішоходів та обігрують їх в просторі макета.

Дидактичні ігри з даної теми.

«Розстав дорожні знаки»

Дітям пропонується розглянути макет вулиці і розставити потрібні дорожні знаки у потрібних місцях. Наприклад, біля школи - знак «Діти», на перехресті - «Пішохідний перехід». Виграє той, хто розставить всі знаки правильно і швидко. При цьому вихователь моделює ситуацію - вночі сильний буревій зірвав всі знаки в місті, вранці на дорогах почалися заворушення - і дає завдання все виправити.

«Допоможи Нехотійкові»

Вихователь розповідає дітям про Нехотійка - хлопчика, який не знає, як поводитися на вулиці, і постійно потрапляє в різні неприємні ситуації:

- Я вийшов з дому сьогодні і вирішив пограти в футбол, але у дворі нікого не було, і я пішов на вулицю, кинув м'яч, а він покотився на дорогу. Мене почали сварити перехожі, але я ж нічого такого не зробив...

Діти обговорюють дорожню ситуацію, пояснюють правила безпеки на вулиці.

- Потім я хотів перейти вулицю, але завищали гальма машин і водії почали на мене кричати. Чому вони кричали - не знаю...

Діти пояснюють, як потрібно правильно переходити вулицю.

- А коли я сів в трамвай, на мене накинулись всі пасажери і кондуктор. За що - я не знаю. Я ж нічого не робив, тільки встав на сидіння і висунув голову у вікно, щоб подивитись на машини.

Діти пояснюють Нехотійку правила поведінки в громадському транспорті. Вихователь наводить ще кілька ситуацій, які діти допомагають вирішити.

«Увага:дорога!»

Гра має кілька варіантів з різним рівнем складності.

1. Розглядання макета вулиці.

2. Необхідно допомогти жителям міста вибрати безпечний маршрут і добратися до потрібного місця: у дитячу бібліотеку, в магазин за подарунком для друга, на пошту відправити телеграму, в аптеку за ліками, в перукарню зробити зачіску і т.д.

3. Можна ввести в гру дорожні знаки, світлофори, транспорт: «швидку допомогу, пожежну машину, міліцію, таксі, автобус.

4. Вихователь проводить гру у вигляді дорожньої вікторини, ставлячи дітям запитання.

Де можна на вулиці кататися на роliках?

Покажіть найнебезпечніші місця на вулиці.

Що зміниться на дорозі з приходом зими?

Що таке дорожня розмітка і для чого вона потрібна?

"Заборонено — дозволено".

На правильну відповідь учні говорять "дозволено" (або показують зелений сигнал світлофора), а на неправильну — "заборонено" (червоний).

Пустувати тут, де люди... (заборонено).

Стань взірцевим пішоходом! Це... (дозволено).

Як заходиш у автобус,

Краще уперед пройди,

Не крутись — це заважає,

Стій спокійно чи сиди.

Їхать "зайцем" — знають всі — це...

А бабусі дати місце — це...

Йти, коли червоне світло...

На зелене — навіть дітям йти...

Конспект заняття «Дорогою до дитсадка».

Мета: продовжити знайомство дітей з рідним містом. Вчити орієнтуватись в оточуючому великому просторі та просторі відносно себе та на аркуші: ліворуч, праворуч, прямо, назад. Повторити правила дорожнього руху, поведінки в громадських місцях, вміння діяти в нестандартних ситуаціях. Розвивати увагу, пам'ять, спостережливість. Виховувати культуру поведінки та безпечне поведіння на вулиці.

Хід заняття:

- Діти, сьогодні до нас в гості завітали незвичні гості – смайлики Пустун та Плаксун. Найцікавіше, як вони до нас потрапили. Уявляєте, вони пересуваються за допомогою думки! Задумали потрапити до нас в гості, і ось вони вже тут. Смайлики не розуміють, як по іншому можна пересуватись вулицями нашого міста. Адже тут стільки небезпечних місць чатують на кожному кроці. Давайте розповімо нашим новим знайомим, як же ми добираємось до садочка.

- Здорово, звичайно, пересуватись за допомогою думки, але в такому разі ви не побачите багато цікавого. Давайте пограємо та пригадаємо, що ми бачили по дорозі до нашого садочка. Проводиться **дидактична гра «Я бачу щось....»** Мета: вчити дітей помічати, виділяти та запам'ятовувати різні об'єкти, явища. Сприяти розвитку уваги та пам'яті, вміння виділяти окремі ознаки предметів, що нас оточують.

- Я йшов і бачив щось зелене.
- Я йшов і бачив щось прямокутне.
- Я йшов і бачив щось сіре.
- Я йшов і бачив щось смугасте.
- Я йшов і бачив щось, що гуде.
- Я йшов і бачив щось веселе.
- Я йшов і бачив щось сумне.
- Я йшов і бачив щось небезпечне(що саме).

Як же ж потрібно себе поводити в різних небезпечних ситуаціях?

- Які ваші дії, якщо на шляху до дитсадочка вам треба перейти проїжджу частину?
- Якщо незнайомиць прагне вас чимось пригостити?
- Якщо з дахів будинків звисають бурульки?
- Якщо на дорозі ожеледиця?
- Як називається частина дороги для пішоходів?

Діти, за якою адресою розташований наш садок? Як він називається? А чи знаєте ви свої адреси?

Перевіримо. Пограємо у гру **«Знайди сусідів»**

Мета: продовжити знайомство з рідним містом. Сприяти охороні здоров'я дітей – усвідомлення необхідності знання своєї домашньої адреси, орієнтації у великому просторі, вміння діяти в надзвичайних ситуаціях.

Хід: пропоную кожному з вас назвати свою домашню адресу. Хто живе на одній вулиці, на сусідніх? Вихователь записує адреси на окремих аркушах, з яких викладає на магнітній дошці щось на зразок карти доріг до садочка. Де нам може знадобитися знання своєї домашньої адреси? (Варіанти відповідей дітей).

Ну що ж, домашні адреси ви знаєте. Спробуємо знайти дорогу до садочка.

Рухлива гра з розумовим навантаженням «Дорогою до дитсадка».

Мета: вчити дітей чітко орієнтуватися в великому просторі, дотримуючись правил поведінки в громадських місцях та на вулиці. Повторити правила дорожнього руху. Вправляти в умінні рухатись в заданому напрямку, розрізняти напрямки – ліворуч, праворуч, вперед, назад.

Хід: дітям пропонують потрапити з дому до дитсадка. Для цього потрібно уважно слухати вказівки вихователя, щоб не заблукати.

- На якій вулиці знаходиться наш садок?
- Пройдіть 5 кроків прямо, 6 – ліворуч. На шляху дорога. Де і як правильно переходити? Далі повертаємо направо – 7 кроків і т. д.
- А ось і наш дитсадок. Пропоную сісти за столи і намалювати план дороги до дитсадка. (Графічний диктант – по клітинкам).

Наші гості – смайлик Пустун та Плаксун по – різному відреагували на наш спосіб пересування. Веселому Пустуну все сподобалось, а от недовірливому Плаксуну страшно та незручно самому ходити вулицями – він воліє і надалі пересуватися лише за допомогою думок. Давайте з вами поміркуємо, що сподобалось Пустуну, та не сподобалось Плаксуну.

Плаксун.

- *Можемо заблукати.
- *Можемо потрапити в аварію.
- *Можемо травмуватись (коли і як).

Пустун.

*Милуємось оточуючою природою, новими будинками, старою архітектурою тощо.

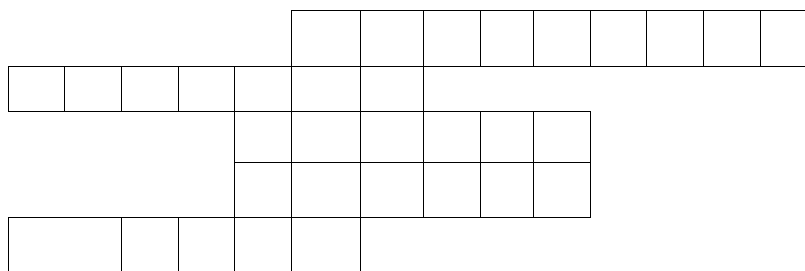
- *Знайомимось з правилами дорожнього руху.
- *Знайомимось з різним транспортом, його призначенням.
- *Вчимося помічати щось цікаве.
- *Навчаємось культури поведінки.
- *Вчимося правильно діяти в різних ситуаціях (нагадати, яких).

Малята, щоб подорожувати вулицями нашого міста, потрібно пригадати певні правила.

Пам'ятка про правила О. Сенатович

Щоб уберегтись від бід,
 Будь уважним , пішохід.
 Пам'ятати має кожен
 Усі провила дорожні.
 Вони попереджають строго;
 Бува підступною дорога.
 І ми продовжимо, малята,
 Важливі правила вивчати,
 Щоб зберегти таким, як є
 Здоров'я і життя своє.

Кросворд

Різні скельця є у мене:

Червоне, жовте і зелене.

Можу ними я сказати:

«Йти», «Стояти», «Зачекати».

(Світлофор)

Знає будь-яка дитина:

Йти не можна, де машини.

Тому Коля і Тамара

Йдуть собі по *тротуару*.

Знати вулицю і дім

Необхідно нам усім.

Номер нашої квартири

Теж нам знати необхідно.

Як назвати ці знання? –

Адрес – знає дітлашня.

Щоб мені кудись дійти,

Треба всю її пройти.

Бере початок від порога

Далека чи близька... (*дорога*)

Стоять вони всі при дорозі,

Допомогти людині в змозі,

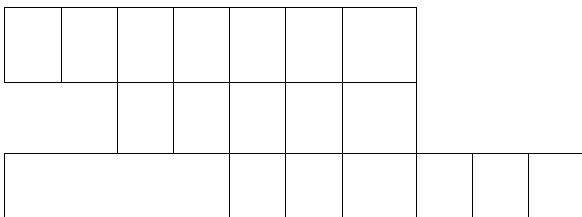
Усюди — близько і далеко,

Надійні сторожі безпеки.

Одні із них нам сповіщають,
 А інші — щось забороняють,
 Попереджають нас завжди,
 Аби не трапилось біди.
 Вартують на узбіччях тихо,
 Оберігають нас від лиха.
 Ти тільки будь уважним дуже,
 Їх слухайся, шановний друже.
 Це знає кожен, знає всякий —
 Слід поважать дорожні ...

(Знаки)

КРОСВОРД

Як ми можемо потрапити до дитсадка?

Тротуари – це доріжки,
 Ми по них ідемо пішки.
 Всі, хто тротуаром ходить,
 Звуться просто пішоходи.
 Там, де лиш пасажир захоче.
 На ньому шашки є, малята,
 Але у них не можна грати.

(Таксі)

По місту дві змії повзуть
 І на собі хатки везуть.
 У тих хатках людей багато.
 Ти знаєш, як ці хатки звати?

(Трамвай)

КРОСВОРД

Що потрібно робити біля світлофора, щоб благополучно добратись додому?
Відповіді: іди, стій, замри.

		Д	
		І	
		М	

Відповіді: іди, стій, замри.

Розшифруй слова.

Мета: стимулювати розвиток логічного мислення, загальної ерудиції дітей, повторити загальні правила поведінки на вулиці.

Хід. Дітям пропонують зашифровані слова і «ключ» до них.

268412 Що потрібно знати, щоб потрапити будь - куди? (адреса)
74582

Коник смугастий авто зупиняє –

І пішоходам дорогу звільняє. (зебра)

52728 Місце, де люди продають свій товар (базар)

12690 Куди ви кожен ранок поспішаєте? (садок)

3914 Ліг асфальтовий ремінь

Через місто і сотню сіл (шосе).

Розробка гри-подорожі «Мандруємо Соборною»

Автор: вихователь ДНЗ № 28 Сафіулїна Н.Ю.

Живе він у місті над Бугом.

Хто він - нумо відгадайте,

Для усіх дітей став другом.

З ним у подорож рушайте!

Мандрівник, розумник, грайлик,
 Гарний друг, жовтенький Смайлик!
 Діти добре його знають,
 Часто в місті зустрічають.
 На зупинках там і тут,
 Він розказує маршрут,
 Він завжди всьому навчає,
 До порядку закликає.
 І як він покаже «так»--(кулак і великий
 палець догори)
 Це всім дуже гарний знак!
 Він собі гуляє містом,
 Нашим рідним, гарним, чистим!
 Любить Вінницю він дуже
 І шукає всюди друзів!
 Якось вулицею йшов
 І у дитсадок зайшов.
 Стало так йому цікаво:
 Ходять дітки вліво-вправо,
 Світлофор усім моргає -
 То веде, то зупиняє.
 На асфальті гарно й чітко
 Зебра й стрілочки-розмітки
 І маленькі пішоходи
 Так дорогу переходять.
 Смайлик хвіртку відкриває
 І до діток промовляє:
 «Е-ге-гей!!!Привіт , малята!!!
 А давайте разом грати!!!»

Дітки дуже здивувались:
 «Ще зі Смайликом не грались!»
 Обступили його вмить -
 Всі хотіли з ним дружить!
 Для усіх знайшов забаву,
 Як же з Смайликом цікаво!
 Діти грали у м'яча,
 «Гуси-лебеді», «Квача»...
 Ну а потім Смайлик каже:
 «Хто мені, малята, скаже,
 Яку назву місто має,
 Де усі ми проживаєм?»
 Легко кожен з нас озветься:
 «Місто Вінницею зветься!»
 «Молодці, мої хороші,
 Про це має знати кожен!
 Всі за мною вирушаймо -
 Рідне місто пізнаваймо!!!
 ...Йдем лише по переходу—
 Ми ж зразкові пішоходи!
 Подивились вправо-вліво -
 Переходимо сміливо.
 На дорозі не стрибаєм,
 Голосно не розмовляєм!»
 Ось дорогу перейшли,
 До зупинки ми дійшли.
 Знаки нам повідомляють:
 «Тут зупинка для трамваїв».
 Ось і він приїхав врешті -

Всі заходимо по черзі.
 «Але перше, ніж зайти,
 Всіх, хто виходить, пропусти.
 Довго не тримай підніжки,
 Не ставай комусь на ніжки.
 Старшим місцем поступайся,
 Не кричи і не штовхайся!»
 Дітки чемно посідали,
 Все у Смайлика питали:
 «Що за вулиця оце?
 Хто, куди і що везе,
 Як зоветься оця річка?
 А яка у ній водичка?
 Куди їдем? Де будемо?
 Що цікавого знайдем?»
 Все цікавило малят,
 Любих хлопчиків й дівчат!

 Зупинились на Соборній,
 Нашій рідній, неповторній.
 Тут у Смайлика багато
 Є що дітям показати!
 Вулиця сучасна, гарна -
 Тут наш день пройде не марно!
 Ось у Смайлика сюрприз -
 Щось для діток він приніс.
 «Подивіться, любі діти,
 Що ми маємо зробити:
 Карта в мене чарівна,
 Та розсипалась вона.

Місто будемо пізнавати
 І частинки здобувати.
 Все зберемо зверху-вниз -
 Вас чекатиме сюрприз!
 Тож давайте вирушати,
 Щоби пазли всі зібрати!»
 Ми з вами йдемо на Поштамт -
 Свій перший пазл знайдемо там.
 Вам буде весело й цікаво,
 Та пам'ятайте кілька правил:
 Без дозволу нікуди не тікайте!
 Коробок підозрілих не чіпайте!
 Щось зацікавить-чемно запитайте,
 Поводьтесь виховано і усіх вітайте!

 Уже за годинки якихось дві чверті
 Отримали діти дарунок в конверті.
 Їм Смайлик сказав, що покаже ще
 марки
 І рушили далі-усі до Скай-парку!
 Казати, що й де там, потреби не мали,
 Бо діти в Скай-парку сто раз вже
 бували.
 Їм Смайлик лише говорив без кінця:
 «Поводьтесь гарно в громадських
 місцях!
 Тварин не лякайте, що в зоокуточку,
 І рибкам не кидайте хліба шматочки.
 На ескалатор самі не ступайте,

На сходинках чітко ви місце
займайте!»

Поводились дітки порядно та чемно
І зрозуміли, що це не даремно
На виході тьотя їм щиро всміхнулась
В красивій коробочці щось протягнула.
Звичайно, що діти про все здогадались,
Вже пазлики два із картинки зібрались.
Ішли діти з Смайликом далі і далі
І в незвичайний музей завітали.
Їм Смайлик про марки отут нагадав
І стільки цікавого всім розказав!
Усе роздивлялись вони крадькома -
Такого у нашій країні нема!
Усі марки ці зібрав Олександр
Балабан
І колекцію свою тут представив нам.
Серед марок там у залі
Діти й пазлик відшукали.
До колекції і він
Знадобився третім їм.

«А тепер, мої малята,
Ми підемо до театру.
Та чи всім, скажімо, ясно:
Що в театр ідем завчасно.
В гардероб здаємо речі,
Не штовхаємо малечі.
Всі сідаєм по місцях,
Що зазначені в квитках.

Не затримуєм проходу
І берем з собою воду.
Їжу в зал ми не берем—
Ми ж туди не їсти йдемо!
Не шуми під час вистави,
Забудь про пустощі, забави
Зі свого місця не вставай,
Дивитись всім не заважай!»

...Усім сподобалась вистава -
Акторів гра така яскрава!
Коли ж вогні усі погасли,
Дітей покликали до каси.
На них там ще сюрприз чекав -
Касир четвертий пазл їм дав.

«Вже половина є, малята,
Давайте далі вирушати.
Щоб п'ятий пазл нам знайти -
Дорогу треба перейти.
Ми з вами йдемо недалеко -
У обласну бібліотеку!»

«Я ж тут була, - сказала Яна, -
Тут подруга моєї мами
Цікаву книгу представляла,
Її для діток написала.
Було багато тут людей,
Тієї тітоньки гостей.
Їй всі-усі аплодували,
Красиві квіти дарували».

«Мобільні нумо вимикати,

Щоб всім читцям не заважати.
Бібліотека відкрива вест світ -
А їй уже 110 літ.

Вона зоветься наукова -
Для вчених всіх обов'язкова!»
...В бібліотеці серед книг
Діти п'ятий пазл знайшли.

«І знов командою всією
Ми вже крокуєм до музею».
Краєзнавчий наш музей
Радо стрів свої гостей!
Каже Смайлик: «Експонатів
Не потрібно доторкатись.
Не штовхайтесь, не шуміть,
І один за одним йдіть».
Там орел, кабан, лисиця,
Олень, чаплі і куниця.
Та всіх привабив - не секрет -
Мамонта страшний скелет!
... І там змогли між експонатів
Пазл шостий відшукати.
Раптом діти зашуміли:
«Ми занадто зголодніли!
У Макдональдс хочем дуже,
Поведеш туди нас, друже?»
«Добре, тільки пам'ятайте:
В чергу чемно всі ставайте,
За речами ви слідкуйте,
Там нічого не руйнуйте!»

...На одній із перших кас
Їм дали вже сьомий пазл.

Гарно діти постарались,
Карта майже вся зібралась.
Ще лиш пазлик залишився.
Де ж він, діти, заблудився?
«А зайдемо в міську раду,
Може там дадуть пораду?
Там наш мер усіх приймає,
Він велику владу має!
На прийом щоб записатись,
Треба добре постаратись,
Бо у нього справ багато -
Важко ж містом керувати!»
« На прийом ми не підемо,
Та в приміщення зайдемо.
Там на нас сюрприз чекає -
Нашу карту завершає!»

Ми трудилися, ми старались,
І тепер вся карта склалась.
Наше місто дуже класне -
Старовинне та сучасне.
Ну а вулиця Соборна -
Європейська, неповторна!
«Можна нам отут погратись,
Всім оцим помилуватись?
Тут фонтанчики хлюпочуть,
Нас водичкою лоскочуть!»

«Грайтесь, тільки пам'ятайте:
 Задалеко не тікайте,
 Не ідіть до незнайомих,
 Не торкайтесь невідомих
 Й підозрілих всіх речей!
 Не губіться між людей!»
 «Добре, добре, пам'ятаєм,
 Усі правила ми знаєм!»
 Діти дуже довго грались
 І красою милувались,
 Та чомусь засумували
 І до Смайлика сказали:
 « В місті нашому фонтанів,
 Як у Києві каштанів,
 Фонтани - символи його,
 Не вистачає одного.
 Якби ж такий побудували,
 Щоб мрії всіх дітей збувались.
 Монетку лиш йому кидаєш,
 І певну мрію загадаєш -
 І враз збувається вона -
 Ото була б вже дивина!»
 «Ну а якби побудували,
 Які б ви мрії загадали?»
 - Собі б я так хотів собачку,
 - А я – наклейок цілу пачку!
 - Я б загадала сотні кульок,
 - А я до автомата пульок!
 -... Не треба, прошу, автомата.
 В АТО забрали мого тата...

У мене мрія лиш одна -
 Щоб швидше кінчилась війна!
 - Тоді і нам не треба кульок,
 І ні цукерок, ні бурульок...
 - Аби лиш небо було чистим,
 - Щоб всі пишались нашим містом!
 - Щоб наші мами не хворіли,
 - Щоб нас усі завжди любили!
 ... Якось закінчилися жарти
 Дитячі мрії - чого варті!!!
 Якби дорослі прислухались,
 Якби здійснити їх старались!
 В надій омріяних азарті
 Дістав наш Смайлик свою карту.
 «У мене є сюрприз для вас
 Скажіть-но разом: «Три, два, раз...»
 Ми відкриваємо екран -
 З'явись, чарівний наш фонтан!!!»
 (З'являється макет чарівного фонтана
 дитячих мрій)
 У мене теж буде надія:
 Збудуєм власне місто мрії,
 Зійде-таки війни туман,
 Чарівний з'явиться фонтан,
 Який дитячі здійснить мрії,
 Добро у душі буде сіять,
 І їх кропитиме водою
 З Соборів наших пресвятою!!!
 В трамвай під вечір всі сідали
 Й дитячі мрії не втихали...

3. Такі різні будинки...

Мета розділу: ознайомити дітей з поняттям «архітектура», з архітектурою будівель головної вулиці міста, ознайомити з будівлями, що мають художнє та історичне значення, вчити розрізняти будівлі різного призначення (житлові та громадські) та притаманні їм архітектурні деталі (колони, балкони, вежі, шпилі, арки та ін.). Вправляти дошкільників у виділенні спільних та відмінних рис різних типів будинків, вчити дітей порівнювати характерні особливості старого і сучасного міста; закріплювати знання про рідне місто, виховувати інтерес до його сучасного і минулого. Формувати у дітей розуміння того, що місто росте, упорядковується і кращі його новобудови вдало доповнюють і розвивають історичний вигляд стародавнього міста. Розширювати та активізувати словник дошкільнят. Розвивати спостережливість у дітей, вищі психічні функції (логічне мислення, увагу, пам'ять). Виховувати гордість, любов і повагу до рідного міста, бажання впливати і змінювати його на краще, формувати патріотичний світогляд на основі активізації знань про визначні пам'ятки вулиці рідного міста.

На допомогу вихователю (фрагменти занять і тематичні бесіди по ознайомленню дошкільників з архітектурним простором Соборної).

- *Ознайомлення із будинками, різними за призначенням, порівняння будинків за зовнішнім виглядом.*

Під час розгляду ілюстрацій діти зазначають, що будинки бувають різні і називають їх по-різному: дерев'яні, цегляні, панельні.

- Як ви розумієте ці назви? (Відповіді дітей). Дійсно, дерев'яні будинки - це будинки, побудовані з дерева, цегляні - з цегли, панельні - з блоків.

- Для чого потрібен будинок, на вашу думку? (щоб жити). В яких будинках живе ви? Розкажіть, будь ласка. (Кілька дітей розповідають про свій будинок. Вихователь вислуховує дітей, що живуть в різних будинках).

- Якого кольору твій будинок? З чого він побудований? Що гарного у твоєму домі? Що знаходиться у дворі твого будинку? (Ігрове обладнання, зелені насадження). Як ви бережете свій будинок? Двір? Чи любите ви свій будинок? Чому?

- Будинки бувають одноповерховими і багатоповерховими. А як ви розумієте ці назви - одноповерховий будинок, багатоповерховий будинок? (Відповіді дітей). Вихователь пропонує показати одно- і багатоповерхові будинки на макеті.

- Сучасні будинки багатоповерхові, багато великих вікон, є балкони, лоджії. Для чого потрібні балкони, лоджії? (Люди виходять на них, щоб подивитися на вулицю, на балконах вирощують квіти, щоб було красиво). Як називається вхід в будинок? (Під'їзд). Знайдіть на макеті Соборної сучасні будинки.

- Пригадайте, які будинки називаються житловими? Які нежитловими? (Відповіді дітей). Які нежитлові будинки ви знаєте? (Магазини, ляльковий театр, музей, драмтеатр, школа, дитячі садки, лікарні, пошта і т.д.). Які з названих є на макеті? Покажіть їх. А які з них ви відвідували? (Називають і показують). Хто з вас може поділитися враженнями про відвіданий будинок? (Розповіді дітей).

- На вулиці Соборній багато потрібних, корисних установ - бібліотеки, аптеки, поштамт, школа, краєзнавчий музей, магазини подарунків, прикрас і т.д. (Вихователь пропонує дітям знайти їх на макеті і показати).

Вихователь розповідає, що нежитлові будинки дуже потрібні людям, бо надають їм різні послуги. Будівлі заводів, фабрик, електростанцій - промислові будівлі. Школи, лікарні, дитячі садки, магазини, бібліотеки, театри, музеї – громадські будівлі, тобто призначені для різних потреб громади. Житлові будинки – теж громадські, бо вони призначені для проживання. (Демонстрація на макеті громадських будівель - житлових будівель, будівель дитячої бібліотеки ім. Франка та ім. Тімірязєва, школи №2, кінотеатру ім. Коцюбинського, музеїв краєзнавчого і художнього і т.д.). Вихователь пропонує з'ясувати, які послуги надають названі громадські будинки.

- *Порівняння будівель різного призначення за зовнішніми ознаками, ознайомлення із житлами різних народів.*

- У місті безліч різних будинків. Всі вони різні, мають свої особливості. В нашій мові існує декілька слів, близьких за значенням до слова «будинок» - це споруда, будівля, будова. Тому, коли ми говоримо про будинки, ми можемо називати їх по-різному і вживати для цього різні слова. Яке із цих слів вам

здається найбільш влучним? Спробуймо сьогодні називати їх іншим словом, наприклад, будівля.

- Незважаючи на велике розмаїття будівель, всі вони побудовані для людини. Зовнішній вигляд будівель залежить від їх призначення для людей. Будівлі мають різне призначення. Пригадайте, яке? (Для життя та інших потреб). Як називаються будівлі, призначені для життя? Для чого служать громадські будівлі? Назвіть їх і покажіть на макеті.

- Будинки бувають різного кольору, різні за формою, за висотою, за шириною, з різними вікнами, з різною кількістю поверхів, під'їздів. (Діти виконують завдання на макеті – знаходять різні будинки, порівнюють їх за формою, величиною, кольором, знаходять однакові за певними ознаками).

Будівлі у місті різноманітні:

Високі, чарівні та ба – навіть грізні.

Сяють вогнями, виблискують склом,

Дивують фасадом, декором, вікном.

Ось новобудова – гарна, струнка,

Впирається в небо – висока така.

А поруч великий палац, ніби дід,

Стоїть на землі він вже кілька століть.

Побачиш у місті немало споруд:

Театри, собори здіймаються тут.

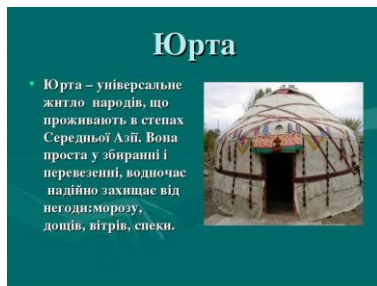
Музеї, бібліотеки, вежа й мури –

На Соборній побачиш, лиш тільки прийди.

Робота над змістом вірша. Дітям пропонується пригадати, які будинки названо у вірші, запропонувати віднайти їх на макеті.

- У різні століття, в різних країнах будували дуже різні будівлі. Те, яким буде будинок, залежить від клімату країни, від того, з якого будівельного матеріалу його збудують, від вірувань людей, які будують цю будівлю, від призначення самої будівлі і від рівня культури народу.

Вихователь демонструє і роз'яснює зміст ілюстрацій, на яких зображено давні житла різних народів.

Старовинні будівлі Туреччини

снігове житло - іглу- будували ескімоси

- *Ознайомлення з архітектурним простором, архітектурними особливостями будівель, пам'ятками архітектури головної вулиці.*

Хвилинка-вікіпедійка

Особливе мистецтво будувати, створювати будівлі і споруди за законами краси називається **архітектурою**. Архітектура - це не тільки будинки, а і правила їх планування, будівництва і прикрашання з самих різних матеріалів.

Будівлі різного призначення відрізняються особливостями зовнішнього вигляду, архітектурою. Наприклад, храми мають купола, палаци - вежі, шпилі; багатоквартирний житловий будинок - багато однакових вікон, балконів; будівлі театрів, музеїв мають колони. Іноді можна здогадатися про призначення будівлі по орнаменту на фасадах – передніх сторонах будівлі.

Гра «Вгадай, що за будівля».

Вихователь пропонує за зовнішнім виглядом будівлі, її архітектурою відгадати, для чого вона призначена - театр, музей, школа, собор. Діти намагаються віднайти і показати архітектурні деталі, притаманні різним за призначенням будівлям.

- А хто ж створює всю цю красу навколо?

Хвилинка-вікіпедійка

Архітектор – ця людина вигадує зовнішній вигляд будівлі, потім складає креслення, за якими будинок будується. Архітектора можна назвати художником. Архітектор повинен поєднувати в своїх проектах користь, міцність, красу споруди. Кожен архітектор створює свої будинки, зручні для життя і діяльності людей, і вони всі різні.

Коли архітектор придумує, як побудувати будинок, він робить проект.

Хвилинка-вікіпедійка

Проект - це декілька різних зображень будівлі з різних сторін і в різних виглядах. Щоб зробити такий проект, потрібно мати гарні точні знання і уяву, а ще розуміння, з чого побудований будинок, як він влаштований всередині, де проходять сходи і т.д.

Найзнаменитіші архітектори - ті, хто придумав щось принципово нове - таке, чого не було до цього. Наприклад, якийсь новий прийом чи несподіване, але дуже вдале використання відомого матеріалу або випробував нові матеріали. Найвідомішим архітектором, який розбудовував Вінницю, був Григорій Артинов.

Хвилинка-вікіпедійка

Але серед будівель є і такі, які по праву називають **пам'ятниками архітектури**. Пам'ятники архітектури – це не просто будівлі, вони є хранителями історичної пам'яті. Вони можуть «розповісти» про свій час, про тих хто будував і прикрашав місто. Вони несуть в собі живу пам'ять-кожен храм, старовинний будинок, міст і т.д. Пам'ятниками архітектури можуть бути і деякі будівлі, побудовані в наш час. Навіть в маленькому селі можна побачити пам'ятник архітектури - це селянські хати, муровані огорожі і вишукані собори. (Демонстрація

на макеті будівлі 3-х соборів, будівель готелю «Україна», «Франція», будівлі бібліотеки ім. Тімірязєва, торгово-економічного інституту, кінотеатру).

Бесіда «Цікава професія архітектор»

Великий внесок у створення сучасного вигляду вулиці Соборної на початку 20 століття зробив головний архітектор міста Артинов Григорій Григорович.

До речі, всього у місті збереглося 30 будинків, створених Григорієм Артиновим. З'ясовано, що перший міський архітектор брав участь у будівництві 39-ти об'єктів міста, хоча і ця цифра не є остаточною. Сьогоднішнє архітектурне обличчя Соборної важко уявити без таких його споруд, як міський театр (1910 р.), приміщення 2-ї школи (1900 р., колишня жіноча міністерська гімназія), готель «Україна» (колишній готель «Савой», будівля 1912 р.), будівля Торгово-промислової палати (1911 р., колишня міська Дума) та інші. Безмежної шани й поваги заслуговує ця людина, її стараннями Вінниця протягом двох десятиліть із брудного повітового містечка перетворилась у цивілізоване європейське місто.

Гра «Чим схожі та чим відрізняються» (робота з макетом)

Вихователь виділяє на макеті різні будівлі. Діти називають їх і визначають, що у них спільного. Наприклад, всі вони призначені для людей, у всіх є вікна, двері, дахи, будівлі мають форму чотирикутника.

Після цього шукають ознаки, за якими будівлі відрізняються між собою.

Наприклад, будівлі різні за кольором (називають). Різні за формою. Більшість споруд мають форму куба, призми. Наприклад, церква схожа на призму, покладену на куб. Будівлі мають різне призначення для людей. Є будівлі одноповерхові – макдональдс, двоповерхові – будівлі, в яких знаходяться бібліотека ім. Франка і музей марки і т.д., багатоповерхові – будівлі міської ради, готелю, розважального

готелю, розважального

центру, житлові будинки. Деякі будівлі мають колони (театр, кінотеатр, будівля обласної ради) і прикраси (показують).

Вікна і двері різних будівель оформлені по-різному. Якщо будинок старовинний, історично цінний, то він декоративно оздоблений (показ на макеті). Крім цього на Соборній є будівлі, різні за часом побудови - старовинні (собори, готелі, школа №2 та ін.) і сучасні (розважальні центри, міська рада, поштамт). Діти підтверджують відповідь показом на макеті.

Інформаційні повідомлення «Про що нам розповість будівля?»

Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. К.А.Тімірязєва.

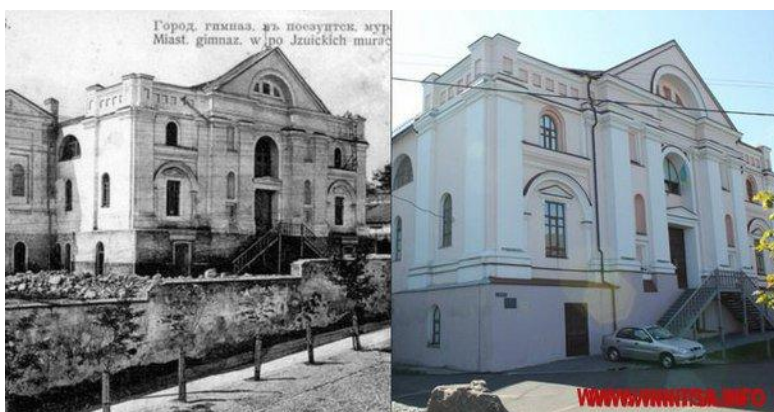
Зупиніться і зверніть увагу на приміщення Вінницької обласної універсальної бібліотеки ім. К.А.Тімірязєва, проект якого на початку ХХ ст. підготував головний архітектор міста Г.Г. Артинов. Коли він розробляв проект бібліотеки, то в якості зразка брав американські бібліотеки, з точки зору «найкращих засобів зберігання книжкових скарбниць і надання публіці можливості вільно користуватись ними». Невелика читальна зала приєднувалась до частини будинку, де зберігались книги, що мала в плані майже коло. Полиці з книжками було розташовано від середини кола по радіусах, а в центрі кола перебували бібліотекарі. При такому розміщенні полиць бібліотекарі витрачали менше часу, щоб відшукати книжку.

Після Другої світової війни, яка майже повністю знищила приміщення бібліотеки, її перебудували. Нещодавно Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. К.А.Тімірязєва відзначила 100-літній ювілей з часу свого заснування; сьогодні вона є перлиною міста, центром культури і науки, скарбницею знань.

Відвідавши бібліотеку, ви поринете у світ стародруків – це древні видання, які виникли з появою друкарства близько 300-500 років тому, вас полонить гармонійне поєднання старовини і сучасності.

Державний архів Вінницької області

(установа, в якій зберігаються всі важливі документи з метою їх подальшого використання)

З початку 17 століття Вінниця стає крупним релігійним центром. В 1610 році, близько 400 років тому, будується єзуїтський монастир. Його побудовано за прикладом фортеці. Згодом до головного комплексу було приєднано

костьол, колегіум та гуртожиток (для проживання). В колегіумі проводились заняття лише з граматики та поезики, тому його на той час називали школою. Через 38 років фортеця була завойована козаками, згодом зруйнована, пізніше там сталась пожежа. Тривалий час приміщення ремонтували. На даний момент на території колишнього єзуїтського монастиря знаходиться Державний архів Вінницької області, а в будівлях добудованого костьолу та школи (колегіуму) сьогодні знаходиться Вінницький обласний краєзнавчий музей.

Вінницький обласний краєзнавчий музей

Мандруючи Соборною, обов'язково відвідайте Вінницький обласний

краєзнавчий музей. Колекція музею нараховує понад 90 тис. унікальних предметів з природи, історії, археології краю, предмети старовини. Ви побачите скелет справжнього мамонта та ще багато чого цікавого. Є в музеї колекція яскравих жіночих і чоловічих сорочок, які на Поділлі вишивали з давніх-давен, є предмети духовної культури - писанки, витинанки, народний малюнок, у краєзнавчому музеї зберігається найбільша колекція Подільської ікони. Колекція музею розповідає, якого ми роду, коли з'явилися на цій землі, як жили, у що одягалися, чим обробляли землю, які традиції берегли з діда-прадіда, яким богам поклонялись, як навчали і виховували дітей, як боронили рідну землю від численних завойовників.

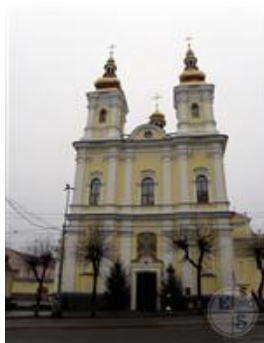
Художній

музей

Поруч з краєзнавчим на території єзуїтського монастиря знаходиться художній музей, колекція якого нараховує майже 10 000 предметів. Серед них - колекція творів живопису, колекція графіки XVIII-XX ст., значними є музейні колекції народного декоративно-ужиткового мистецтва (вишивка, ткацтво, кераміка, писанка, витинанка, різьбярство).

Православний Преображенський собор

Поруч із єзуїтським монастирем через 14 років побудували ще один домініканський монастир (тепер православний Преображенський собор). ХХ ст. було чи не найважчим в житті Преображенського собору. У 1922 р. він був пограбований радянською владою. Двічі собор закривався. У 80-х роках, близько 30-ти років тому, у приміщенні храму було розміщено зал органної та камерної музики, який проіснував до 1990 р., а потім за рішенням влади собор було знову передано Церкві.

Мури

Навколо цих будівель єзуїтського та домініканського монастирів можна побачити залишки фортеці, яку спільними зусиллями побудували навколо монастирів ченці, що дістали назву – “Мури”. Нині це архітектурний комплекс, який став головним символом нової Вінниці початку 17 століття. І сьогодні в Мурах розташовуються заклади, які так чи інакше відповідають історичному значенню цього місця - музей, архів, собор. На Соборній навіть є тролейбусна зупинка «Мури».

Римо-католицький костел Пресвятої Діви Марії Ангельської

На протилежній від Преображенського собору стороні вулиці височіє в усій своїй красі римо-католицький костел Пресвятої Діви Марії Ангельської. Це капucinський храм, заснований у 1745 р., виконаний у стилі тосканського бароко, в

його приміщенні розташовано органний зал. Сьогодні цей храм - місце молитви і спілкування з Богом багатьох вінницьких католиків.

Торгово-економічний університет

Насиченість і різноманітність декору виділяють по вулиці Соборній будову торгово-економічного університету. Особливо символічним є те, що торговельно-економічний інститут знаходиться у будівлі, в якій в кінці XIX - на початку XX ст. розміщувалося реальне училище - найбільший культурно-освітній осередок нашого міста в ті часи. Споруда побудована у 1888р. на кошти одного купця, який заповів усе своє майно на будівництво у Вінниці навчального закладу, де б навчатись і єврейські діти. Тут колись навчався

український письменник М. Коцюбинський на вчителя. У цьому будинку, який є пам'яткою архітектури і містобудування, й нині витає дух минулих епох. Відчуття зв'язку з минулим з'явиться одразу, як тільки ви ступите на металеві сходи, що не мають аналогів в архітектурі міста. У роки першої світової війни в будинку училища було відкрито шпиталь для поранених воїнів російської армії.

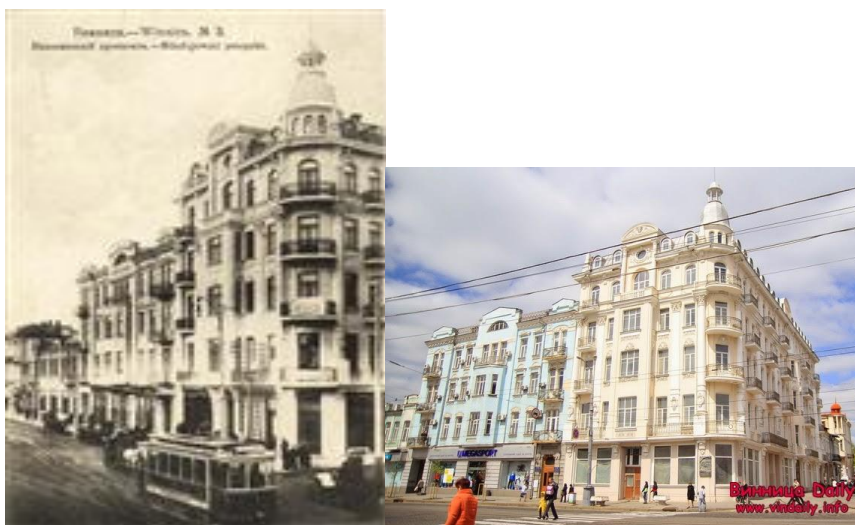
Готель «Франція»

Будівля розташована в центрі міста та побудована у незвичному для провінції електричному стилі. Історія цього будинку сягає далекого 19 сторіччя. Спочатку приміщення планувалося для здачі квартир у винайм, та згодом справи швидко пішли вгору – будинок перетворився на готель. Пізніше тут відкрито на

першому поверсі кондитерську, ресторан та годинниковий магазин. У радянські часи у приміщенні знаходився онкологічний диспансер та заклади громадського харчування. Кілька років тому готель отримав друге життя. Сьогодні у стінах будівлі приймає гостей уже новий готель «Франція». А на згадку про першу власницю Євгенію Прунмаєр було встановлено бронзову скульптуру, яка милує око вінничан і радо зустрічає гостей міста.

Готель "Україна"

На розі вулиці Соборної та Козицького стоїть знаменитий будинок архітектора Артинова – колишній готель «Савой» (1912 р.), який і сьогодні прикрашає місто. Це - розкішна по своєму архітектурному рішенню шестиповерхова споруда, що відрізняється ретельним проробленням дрібних деталей. Усе покликано підкреслити «розкіш» готелю. Готель «Савой» є однією із найцінніших пам'яток архітектури та одним із неофіційних символів нашого міста, який наразі святкує 100-річний ювілей із дня заснування. Він вважався одним із найбільших готелів, уже тоді мав ліфт та чудовий ресторан. Саме в цьому будинку тимчасово перебував уряд Української народної республіки. Після реставрації відновлено оригінальний колір будівлі, який був близький до пісочно-бежевого.

Торгово-промислова палата

Приверне вашу увагу і триповерховий будинок колишньої міської Думи, що біля перетину вулиць Соборної та Козицького,

збудований архітектором Артиновим в «новогрецькому» стилі. Для Вінниці ця будівля символічна. Саме у ній було прийнято чимало історичних для міста рішень у той час, коли закладались основи сучасної Вінниці. Будинок міської Думи був збудований у 1911 році. Для нього Григорій Григорович сам підбирав меблі, навіть замовляв білий рояль. По кольоровому рішенню інтер'єрів весь будинок називався колись «білим залом».

Вінницька обласна бібліотека для дітей та юнацтва імені І.Я.Франка

В міській Гоголівській бібліотеці (зараз Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім.Тімірязєва) був організований дитячий відділ з фондом 100 книг, якими користувалися школярі і дошкільники. Дітей обслуговували тричі на тиждень лише впродовж однієї години. Через 4 роки відбулося офіційне відкриття міської дитячої бібліотеки в окремому приміщенні. Через брак місця бібліотека проводила тільки обмін книг, а читальний зал був створений у 1930 році. Незабаром Вінницька міська бібліотека отримує статус обласної для дітей та юнацтва, розпочалося заочне обслуговування сільських дітей. В 1956 році з нагоди 100-літнього ювілею Івана Франка бібліотеці присвоєно його ім'я, яке вона носить і зараз. Бібліотека сьогодні змінила своє обличчя, посучаснішала. Окрім традиційних книг і журналів в її фондах є документи на електронних носіях, мультимедійне обладнання, до послуг користувачів – безкоштовний інтернет. В бібліотеці майже 30 років діє ляльковий клуб «Петрушка». Тут діють також гурток плетіння бісером, мистецький гурток, природничий гурток «Друзі природи» та ін. В бібліотеці кожен може знайти собі заняття.

Музей марки

В Україні запрацював перший і єдиний Музей української марки. В переважній більшості у ньому представлена колекція американця

українського походження Олександра Балабана. Відтепер усі бажаючі можуть не тільки подивитись на поштові марки та конверти, які були виготовлені ще у 19 столітті, а й відкрити для себе нові грані історії України. Колекціонер усе своє життя збирав українські марки на знак пам'яті про батька, сотника УНР. Зібрано не менше 10 тисяч марок.

Міська рада

Ми поруч з будівлею міської ради. З цієї будівлі здійснюється керівництво нашим містом – тут працюють мер та обрані вінничанами депутати. Саме тут діє єдиний в Україні сучасний дозвільний центр, де існує електронна черга, що дозволяє вінничанам максимально швидко вирішити будь-яке питання. Чиновники працюють у прозорих кімнатах, які називають «прозорим офісом». В залі очікування постійно діє виставка картин юних вінницьких художників. У будинку передбачена кімната для тат і мам, в якій вони можуть залишити дитину на час вирішення питань в мерії. Вона, до речі, вікнами виходить на фасадну частину будівлі, виділяючись симпатичним різнобарвним парканчиком. На території міськради і на вулиці поруч діє безкоштовний Wi-Fi. Територія навколо облаштована ідеально з точки зору зручності: безліч лавочок, немає сміття, фонтанчики, квіткові клумби. Враження найприємніше.

Скай парк

Скай парк – сучасний торгово-розважальний комплекс, який зведений в центрі Вінниці. Він поєднав дві вулиці міста – Соборну і Козицького - алеєю модних butikів за європейським зразком. Скай парк величезний за площею, зручно розташований для пішоходів та власників транспорту. Зовні він являє собою багатоповерхову будівлю в стилі хай-тек, в якій окрім магазинів знаходяться також кафе, бари, ресторани. Комплекс обладнаний ескалаторами, забезпечений безкоштовною парковкою для особистого транспорту покупців. Для дітлахів тут працюють різноманітні майстер-

класи по творчості, атракціони, можна кататися на ковзанах, працює кінотеатр. Для дорослих - більярд, боулінг, фітнес-клуб для підтримання прекрасної фізичної форми. Але передусім це безмежний простір для шопінгу! Розкішний і сучасний інтер'єр скарп парку безупинно вабить до себе малят та їх батьків, даруючи незрівнянні враження та відчуття.

Дидактичні ігри, спрямовані на закріплення знань про архітектурний простір Соборної.

Гра «Дай відповідь»

Діти дають відповіді на запитання вихователя:

- Що таке архітектура?
- Хто такий архітектор?
- Для чого існують будівлі? Як поділяють будівлі за призначенням?
- Назвіть і покажіть громадські будівлі з-поміж будівель Соборної.
- Що таке проект?
- Які будівлі є пам'ятками архітектури? Чому? Покажіть їх на макеті.

Гра «Пам'ятки рідного міста»

Вихователь показує дітям будівлю на макеті, а вони називають, що в ній знаходиться. Дитина може також пояснити, чим відома і де розташована ця пам'ятка. Інші діти можуть допомагати.

Гра «Підзорна труба»

Дітям пропонуються фотографії будівель макету. Діти по-черзі обирають одну з них. Вихователь пропонує подивитися на фотографію обраної будівлі через «підзорну» трубу, зроблену з аркуша паперу. Уважно розглянувши фото, діти відповідають на запитання вихователя (потрібно знайти і назвати архітектурні прикраси на будівлі, описати будівлю, порахувати вікна, колони, балкони, поверхи і т.д.)

Гра «Знайди і порівняй»

На дошці дітям пропонуються фотографії будівель Соборної. Дитина обирає одну з них, називає зображену будівлю і відшуковує відповідне об'ємне зображення

будівлі на макеті. Під час співставлення двох зображень (площинного та об'ємного) малюк за допомогою вихователя робить висновок, що площинне зображення (фото) передає вигляд даної будівлі з одного боку. А зображення на макеті передає будівлю в об'ємі, ми можемо обстежити її шляхом маніпуляцій, побачити її вигляд з різних сторін.

«Подорож вулицею»

Вихователь пропонує дітям назвати і показати на макеті пам'ятки міста.

Гра «Від самого до самого»

Діти розкладають картинки з архітектурними об'єктами за різними ознаками: висота, ширина, вік будівель. Знаходять відповідні будівлі на макеті вулиці.

«Говори навпаки»

Вихователь пропонує підібрати протилежні за значенням ознаки: старовинний-сучасний; новий - старий; міцний – древній, дряхлий; багатопверховий - одноповерховий; всередині – зовні і т.д. Відповіді підтверджуються показом відповідних будівель на макеті.

Гра «Відгадай, що це?»

Вихователь загадує дітям загадку про певну будівлю із макету. Діти відгадують і показують відгадку на макеті. Наприклад:

Які будівлі знаходяться на території бувших «мурів?»

Як називаються музеї, що знаходяться на площі Шевченка?

Бібліотека, розташована на перехресті вулиць Соборної і Артинова.

Як називається єдиний в Україні музей, розташований біля бібліотеки ім.Франка?

Як називається розкішний багатопверховий будинок пісочного кольору на розі вулиць Соборної та Оводова, спроектований архітектором Артиновим?

"Знайди відмінності".

Діти знаходять відмінності, порівнюючи фото з минулого і сьогодення.

«Я – екскурсовод»

Дошкільнята уявляють себе в ролі екскурсоводів на головній вулиці рідного міста, знайомлять гостей міста з його пам'ятками та пам'ятними місцями.

«Подорож в минуле»

1 варіант. Вихователь пояснює дітям, що стіни цієї будівлі багато бачили на своєму віку. Що ж вони нам можуть розповісти? Діти спочатку колективно, а потім індивідуально розповідають про історію цієї будівлі. Вихователь стежить, щоб розповідь здійснювалась від імені стіни будівлі (від 1-ї особи).

2 варіант. Вихователь пропонує дітям вирушити в минуле. Спочатку діти впізнають будівлю за фотографією старого міста. Потім знаходять її на макеті і дізнаються, що ж змінилося з того часу (розповідь від 1-ї особи).

«Місто майбутнього»

Діти складають розповіді про те, як вони уявляють собі вулицю (місто) майбутнього, місто своєї мрії.

Приклади дитячих висловлювань:

- Мені дуже подобається наше місто, але я б хотів, щоб побудували більше дитячих майданчиків у кожному дворі.
- Щоб можна було безкоштовно відвідувати дитячі розважальні центри, аквапарк.
- Щоб у садочку було багато нових іграшок, смачної їжі.
- Щоб на вулицях міста дітлахам роздавали солодощі.
- Щоб дорослі побудували великі гірки для зимових розваг (для катання і батьків, і дітей), а водні гірки – для катання влітку, як на морі.
- Хотів би, щоб тварини у зоопарку жили в гарних умовах, були ситими і «щасливими».

Екскурсії до визначних пам'яток, важливих соціальних споруд.

«Знайомство з краєзнавчим музеєм»

Мета: продовжити знайомство з рідним містом, його історією та історією всього Подільського краю. Поповнити словник дітей словами музей, екскурсовод, експонати, археолог. Розвивати пізнавальний інтерес. Виховувати гордість за рідний край.

Попередня робота: бесіда про краєзнавчий музей, правила поведінки в громадських місцях.

Хід екскурсії:

І частина – вступна; мета: зацікавити дітей майбутньою екскурсією.

Діти, сьогодні ми з вами продовжимо знайомство з рідним містом. Я пропоную вам познайомитись з краєзнавчим музеєм. Пригадайте, для чого люди створюють музеї?

Музеї — це місця, де зберігаються, вивчаються різні цінні предмети. Це можуть бути і картини відомих художників, і цінний посуд, різні предмети праці, зразки природних матеріалів та інше. І цінні вони часто не за свою грошову вартість, а через своє значення для людей. Наприклад, завдяки нашому краєзнавчому музею, збереглися знання про наш рідний край, його природу, побут. Краєзнавство – це своєрідна «батьківська скринька» Це жива легенда та бабусині перекази, звичаї рідного краю та багатства надр, полів, лісів, трудові здобутки та ратні звершення батьків і дідів та прадідів. Це та сама спадщина, яку ми повинні берегти як зіницю ока, усіляко поширюючи її серед нащадків.

А чи знає хтось з вас, малята, де розташований цей музей? Так, музей розташований у самому середмісті Вінниці, на вулиці Соборній. Там є кілька старовинних будівель. Які ще називають Вінницькими мурами.

- Діти, як нам добратись до музею від нашого садочка.
- Так потрібно сісти на трамвай, доїхати до зупинки «Вінницькі мури», перейти дорогу.
- Давайте пригадаємо правила поведінки в громадських місцях та у громадському транспорті (діти називають).
 - Як вести себе у музеї?
 - *Перебувати поруч з екскурсоводом та вихователем.
 - *Не шуміти.
 - *Не чіпати нічого руками.
 - Хто працює у музеї?
 - *Директор

*Екскурсоводи

*Касир

*Прибиральниці

- Краєзнавчий музей було створено, малята, дуже давно. Наступного року (2018) виповниться 100 років з дня його створення. Там зберігається багато рідкісних картин, цінний посуд, меблі, колекції грошей різних епох. Змінювались часи, колекції поповнювались новими матеріалами: хтось сам дарував щось цінне, десь власті відбирали і силу, були і такі часи; проводились археологічні розкопки. Археологи – це вчені, які спочатку вивчають історію певного краю, а потім з допомогою розкопок намагаються віднайти під землею щось цінне. Під час війни, коли німецькі фашисти напали на нашу країну, дуже багато матеріалу з музею було вивезено.

Та після війни музей було відкрито і він працює по цей день, поповнюючись новими цікавими експонатами, адже історія не стоїть на місці. Наш край бачив багато чого і хорошого і поганого. Щоб люди нічого не забували існує це місце – храм муз або музей.

Погляньте! Музей розміщено у двоповерховій будівлі. Там є такі зали: зал тваринного світу, вітрина з речами сільського побуту, зали, присвячені міському побуту, реконструкції інтер'єру магазинів передвоєного періоду. Сім років назад в одному з залів провалилася підлога й відкрився вхід до старих льохів. Зараз там не пускають відвідувачів, але з часом там все розчистять і відкриють нові цікаві зали.

Тепер ми з вами зайдемо до будівлі музею. Не забувайте про правила поведінки у музеї. При вході ми купимо білети і екскурсовод проведе нам екскурсію по музею. Слухайте уважно, наприкінці ми змажемо задати запитання.

2 частина – основна; мета: пізнання нового матеріалу про фонди музею.

Розповідь екскурсовода

3 частина заключна: підведення підсумків. Сьогодні ми з вами познайомились з краєзнавчим музеєм, взнали багато нового та цікавого. Що вам найбільше запам'яталось? Пам'ятайте вислів, що той, хто не знає минулого - не вартий

майбутнього. Давайте подякуємо працівникам музею за цікаву розповідь та повернемося до дитсадка.

Екскурсія на пошту. для дітей старшої групи.

Мета: активізувати словник і систематизувати знання дітей про працю працівників пошти. Розширювати уявлення про працю дорослих, їх потреби і суспільну значимість. Розширювати і активізувати предметний словник, прислівників, словник дій, по темі «Професії, працівники пошти». Формувати взаєморозуміння, взаємодопомогу, самостійність.

Попередня робота: бесіда про працю працівників пошти, читання дитячої літератури;

Обладнання і матеріали: малюнки дітей, конверт, марка.

Хід екскурсії:

I частина - вступна: зацікавити дітей до майбутньої спільної діяльності.

Вихователь: Діти, в кожному місті є пошта. Сьогодні ми з вами підемо на пошту, щоб познайомитись з працівниками пошти та побачити, як вони працюють.

Але спочатку давайте згадаємо, як треба поводитися на вулиці. Ми повторимо правила поведінки на дорозі та правила поведінки в громадських місцях.

- Дотримуватися правил дорожнього руху.
- Дотримуватись дистанції між парами.
- Йти спокійним кроком.
- Не штовхати товаришів, що попереду йдуть, не смикати їх за одяг, не ставити підніжки.

• Не затримувати рух (при необхідності можна зупинитися, але треба попередити вихователя).

- Під час руху стежити за вихователем.
- При спуску по сходах триматися за поручні.

Як вести себе на пошті:

1. Діти повинні постійно перебувати поруч з дорослим.
2. Нічого не брати з вітрин без дозволу дорослих.

3. Вести себе чемно, не привертаючи уваги оточуючих, говорити тихо.
4. Не бігати, не шуміти.
5. Не залишати пошту без супроводу дорослого.

Діти повторюють правила поведінки.

2 частина – основна:

1. Узагальнювати знання дітей про працю працівників пошти.
2. Розвивати допитливість, увагу, словниковий запас.

- Ось ми з вами, малята, і підійшли до будівлі пошти. Подивіться, на стіні висить поштова скринька.

- Хто знає, що таке пошта? Для чого вона потрібна? А для чого ця синя скриня на стіні пошти?

- Діти, це поштова скринька, сюди потрібно опустити конверт з листом.

Зайшовши на пошту, вихователь дає дітям деякий час для самостійного огляду.

- Діти, подивіться, яка велика зала, за стійкою працюють працівники.

Ось - оператор, вона приймає посилки; інша - видає рекомендований лист; третя - сортує листи, газети, журнали. Як виконують роботу ці люди?

(Роботу виконують спокійно, неквапливо, уважно, ввічливо розмовляють з відвідувачами).

- Хто ще працює на пошті, ось послухайте:

Хто розносить нам листи,

Телеграми і газети?

Ой, важка у нього ноша!

Діти, хто він? (*Листоноша*)

- Правильно, молодці! На пошті працюють листоноші. А ще на пошті працюють сортувальники і є начальник (керівник) пошти. Сортувальник розбирає і сортує листи, газети, журнали, грошові перекази для того, щоб листоноша правильно розніс їх по адресах. Начальник пошти керує роботою всіх людей, які працюють на пошті.

- А ваші батьки ходять на пошту? Як ви думаєте, що роблять батьки на пошті?

- Малята, давайте попросимо начальника пошти подивитися, як працює листоноша.

(Після привітання начальник пошти проводить дітей до листоноші. Вихователь нагадує, що потрібно вести себе тихо, не шуміти, щоб не заважати працювати).

- Діти, подивіться, як багато газет, листів, лежить на полицях у листоноші. Вони всі різні, тут лежать також журнали: маленькі і великі. Є журнали для дітей, а є для дорослих. А ви отримуєте журнали? Які?

Розповідь листоноші: Газети, журнали, листи привозять на пошту на машині. І перш, ніж рознести все по домівках, це треба розкласти ось так (показує). Газети до газет, журнали до журналів, а ось сюди листи. Діти, а які газети, журнали ви знаєте?

- Діти, а ви знаєте на якій вулиці ви живете? Назвіть кожен свою адресу.

- Малята, а як листоноша дізнається, яку газету покласти в яку поштову скриньку?

- Для цього на кожній газеті чи журналі листоноша олівцем напише номер квартири. Подивіться, листоноша підписав всі газети. Все склали, можна розносити. Спробуйте підняти сумку.

Листоноша: Ну як, важка? Тепер ходімо зі мною. Ось одна жінка вирішила відправити посылку, подивіться, речі вона поклала в спеціальний ящик, написала адресу, куди потрібно доставити посылку. Оператор зважив посылку, заклеїв спеціальним скетчем. Тепер ця посылка може відправлятися в дорогу поїздом або навіть літаком, дивлячись, куди їй потрібно доїхати.

Щоб листи і бандеролі витримали таку далеку і непростий шлях і дійшли до своїх адресатів цілими і неушкодженими, їх одягають в спеціальний одяг: листи - в конверти, бандеролі та посылки - в ящики і папір. Зверніть увагу, як багато тут посилок, ці посылки чекають своїх господарів, наші оператори написали їм повідомлення і тепер чекають, коли за ними прийдуть.

- Тут дійсно дуже цікаво, але ми зовсім забули, навіщо сюди прийшли. Зараз купимо конверт, марку.

Вихователь звертає увагу дітей, що без марки лист не дійде. Відзначають особливості зовнішнього вигляду марки: прямокутна форма, на одній стороні картинка, на інший - клейка основа.

Пропонується наклеїти марку на конверт, в правому верхньому куті.

- Конверти з упакованими листами обов'язково підписують (куди, кому, від кого). Якщо цього не зробити, то лист ніколи не дійде до свого адресата. Як ви думаєте, чому не підписаний лист не дійде до адресата? (Відповіді).

Діти розглядають конверт, визначають, якої він форми. Діти приклеюють марки.

3 частина - заключна: узагальнення знань про працю працівників пошти.

Підведення підсумків діяльності.

- Сьогодні, діти, ми познайомилися з працею працівників пошти. Праця листоноші дуже потрібна, але важка. Тому у нас на пошті працює багато листонош.

«Листоноша»

Йде по місту листоноша,

У руках — важлива ноша:

І листівки, і листи...

Треба вчасно рознести

І газети, і журнали,

Щоб раділи та читали.

Галина Левицька

- Діти, вам сподобалася наша екскурсія? А що вам найбільше сподобалося і запам'яталося? (Відповіді дітей).

- Малята, давайте подякуємо працівникам пошти за екскурсію, побажаємо їм успіхів і терпіння в складній, але дуже потрібній справі.

- Дякуємо вам за вашу працю!

- Молодці, друзі. А зараз давайте попрощаємося, пора нам знову в дитячий садок.

Діти висловлюють побажання, прощаються.

Екскурсія до міської ради.

Мета: ознайомити дітей з громадськими будівлями міста, їх призначенням; розширювати знання про професії працівників державної сфери, зміст і значення їх праці для жителів міста; виховувати правила культури поведінки на вулиці і в громадських місцях; стимулювати у дітей інтерес і любов до свого міста.

Попередня робота: ознайомлення з професіями міського голови; розповідь про роботу «Прозорого офісу»; перегляд альбому «Мое місто», читання художніх творів про рідне місто.

Словникова робота: адмінбудівля, держслужбовець, міський голова, депутат, офіс, рецепція.

Хід екскурсії:

- Діти, зверніть увагу на будівлю, до якої ми прийшли. Це будинок міської ради, або мерії. Зараз ми зайдемо в приміщення, тільки спочатку давайте пригадаємо правила поведінки в громадських місцях:

- треба уважно слухати;
- не перебивати інших;
- поводити себе спокійно, не привертаючи уваги оточуючих, говорити тихо.

- Діти, зверніть увагу, в приміщенні Вінницької міської ради великий і привітний хол, в центрі якого є рецепція (робоче місце адміністратора). Сюди звертаються відвідувачі, щоб отримати консультацію або талончик до фахівця, який працює в «Прозорому офісі». Його ще називають Центром адміністративних послуг, він працює з 2008 року, а був створений за ініціативою міського голови Володимира Гройсмана, який зараз є прем'єр-міністром України. Тут працюють люди, які надають консультації мешканцям міста з різних питань. Через прозорі стіни ми можемо побачити роботу держслужбовців з населенням міста. Саме через прозорість стін офіс називають «прозорим». Тут працюють привітні, кваліфіковані працівники, які швидко і доступно дадуть відповідь на будь-яке питання.

Отримавши талончик з номером, потрібно зачекати, коли висвітиться твій номер на електронному табло, після чого можна заходити в залу на консультацію.

Очікуючи свою чергу, відвідувачі можуть насолодитися роботами молодих художників Вінниці, які виставляються в холі. Тут чимало пейзажів, портретів, натюрмортів та графічних робіт.

Для маленьких відвідувачів працює дитяча кімната, де вони можуть погратися, доки їхні батьки вирішують нагальні питання.

В будівлі працюють ліфти, на яких можна швидко піднятися на будь-який поверх. Працівники проходять до свого робочого місця тільки по перепустках.

На другому поверсі знаходиться кабінет міського голови, де він приймає громадян і вирішує різні питання, що стосуються благоустрою нашого міста. В нього дуже відповідальна і поважна посада, його обрали мешканці міста під час виборів. Міський голова самостійно керує міською адміністрацією, зокрема розпоряджається господарством та фінансами міста.

Важливі рішення приймаються в залі засідань, де присутні голова і депутати міської ради. Депутат представляє інтереси всієї територіальної громади, несе обов'язки перед виборцями, радою та її органами, виконує їх доручення.

Ще в будівлі є багато інших офісів, де працюють бізнесмени, нотаріуси, бухгалтери і державні службовці. До них може звернутися будь-хто, навіть люди з обмеженими можливостями, для них передбачені спеціальні пристосування: пандуси і ліфти для зручного пересування.

Спостереження за роботою «Прозорого офісу».

Заключна бесіда:

- Куди ми ходили на екскурсію?
- Що розташовано в адмінбудівлі?
- Хто працює у міській раді?
- В чому полягає робота міського голови?
- Хто обирає депутатів у міську раду?
- Для чого був створений «Прозорий офіс»?

« Історія виникнення книги»

Конспект комбінованого заняття для дітей старшого дошкільного віку

Мета: формувати знання дітей про професію бібліотекаря, продовжувати знайомити з творчими професіями, поглибити знання про професію оператора, друкаря, дизайнера. Вчити помічати цікаві сюжети в реальному житті. Дати елементарні поняття про виникнення книги, її значення в житті людей.

Розвивати мовлення, інтелект, допитливість, мислення. Виховувати дбайливе ставлення до книги як одного з найкращих дарунків людству.

Попередня робота: читання художніх творів, заучування віршів, екскурсія в книжковий магазин, ремонт книжок «Книжкова майстерня», сюжетно – рольова гра «Бібліотека», екскурсія до бібліотеки з подальшою бесідою, розгляд картини «Бібліотекар» із серії картин «Ким бути?»; демонстрація фільму про бібліотеку, виготовлення кишеньок у книгах і формулярів; виставка малюнків за мотивами прочитаних творів.

Матеріал: Дитячі книги, проектор, слайди, загадки, енциклопедії.

Хід заняття:

- Що змінилося в ігровому куточку?
- Так, з'явилося багато книжок, ніби в книжковому магазині.
- А ви були в книжковому магазині?
- Не дарма говорять, що книга – джерело знань. Існує багато книг: енциклопедії, словники, довідники (показ), є книги у дитячому закладі і у кожного вдома.

Ми їх зберігаємо на полицях – такі полиці називаються книжкові полиці, або у книжкових шафах.

- Друзі, як ви гадаєте, книги були такими завжди? А ви хотіли б дізнатися, як з'явилися перші книги? Тоді приготуйтеся у подорож у минуле. Давайте промовимо слова: *1, 2, 3 покрутись, в далекому минулому опинись.*

В давні часи, книжок не було, бо люди ще не вміли їх робити. Наші предки мали сповіщати родичів про небезпеку, появу хижих звірів, або напад ворожого племені, повідомляти про місця, де багато дичини, про надійні схованки тощо. Спочатку для цього користувалися певними знаками, як – от, слід звіра, зламана гілка чи зім'ята трава, попіл на місці недавнього вогнища. Але цього було замало.

Тривалий час люди вдосконалювали ці знаки, поки приблизно 5 тисяч років тому було створено письмо. Першими стали писати мешканці стародавньої країни Шумер, що розташовувалася між річками Тигр і Ефратом (нині це територія держави Ірак).

Саме там з'явилися перші знаки, які давали можливість людям передавати значно більше інформації ніж раніше. Перші письмена являли собою малюнки – піктограми. Зображення риби – означало риба, зображення голови осла – осел, зображення колоска – зерно, зірок – небо, зображення ніг – означало ходити, плуга орати (показ).

Поступово давнє письмо змінювалось і, зрештою, малюнки – піктограми перетворилися на літери. Писали шумери головним чином на глиняних табличках. Здавалося б чому люди обрали для письма такий дивний матеріал? Це пояснюється тим, що в країні було дуже багато глини піддатливої для ліплення і малювання. Тож з неї ліпили квадратні або прямокутні таблички (показ слайдів). На вологу глину кінчиком очеретяної палички наносили знаки, що нагадували клинці, звідси й назва цього письма *клинотис*.

Минуло багато часу коли книжки почали виготовляти з паперу, який виготовляють із дерева. Щоб написати книгу потрібно було дуже багато часу, декілька місяців або років. І ось тоді люди вигадали друкарський станок і почали друкувати книги. У книгарні працюють величезні друкарські машини(показ), спочатку текст наносять на друкарську форму – спеціальні пластини. Потім ними роблять відбитки на велетенських аркушах паперу. Після цього інша машина розрізає аркуші і складає їх у належному порядку.

Якщо у книжці невелика кількість сторінок, їх склеюють скобами. А от сторінки товстих книжок зшивають і склеюють. Потім спеціальний різак вирівнює краї сторінок, і лише після цього на книжку надівають м'яку обкладинку чи цупку палітурку, яка оберігатиме її від бруду та пилу. Дизайнер створює обкладинку, вдосконалює малюнки. Редактор вдало розташовує текст, малюнки на сторінках, обирає гарний шрифт для друку, виділяє заголовки. Вирішує яким буде формат

(тобто розмір книжки), визначає кількість примірників. Тепер усе було готово для друку. Тепер ви знаєте як було створено книжку.

Запитання і завдання для дітей:

- Знайдіть друкарню на картині?
- Що вантажать робітники?
- Звідки папір потрапив до друкарні?
- Подивіться на книжки, які є у нашій бібліотеці, знайдіть серед них ті що скріпленні скобами і ті, що зшиті або склеєні. Яких книжок більше?

На наших полицях розмістились безліч книжок. Які книги вам найбільше подобаються? Звичайно більшості з вас подобаються казки. Зараз перевіримо чи добре ви їх знаєте. Я читатиму загадку, а ви маєте вказати назву казки.

1. Хто утік від баби з дідом –

Не міг сидіти на вікні,
Зустрів у лісі різних звірів,
І кожному співав пісні.

(казка «Колобок»)

2. Знайшов півник колосок,

Змолот борошна мішок
Спик негайно у печі
Пиріжки і калачі
Мишенят не пригощав
Бо жоден з них не помагав.

(казка «Колосок»)

3. Вигнав дід козу із хати

Тай пішла вона блукати
В зайця хатку відібрала
Всі козу ту виганяли
Рак козуню ущипнув

Зайцю хатку повернув.

(казка «Коза –дереза»)

4. Сидить півник на печі

Їсть смачненькі калачі

Тут лисичка прибігає

Швидко півника хапає

Біжить котик рятувати

В лиски півника забрати.

(казка «Котик і Півник»)

5. Я бичок – третячок

Солом'яний у мене бочок

Мене з соломи дід зробив

Бік смолою засмолив

(казка «Солом'яний бичок»)

Люди дуже люблять книги тому придумали багато прислів'їв та приказок про них.

Прислів'я та приказки про книгу

- Книга – місто у світ знань.
- Хороша книга яскравіше зірки сяє.
- Золото добувається в землі. З глибини моря дістають перлини, а з глибини книг - знання.
- Знання – сонце, книга – вікно.
- Книга для розуму – теплий дощик для сходів.
- Прочитав добру книгу – зустрівся з другом.
- У книжці шукай не букви, а думки.
- Книга вчить як на світі жить.
- Хто багато читає, той багато знає.
- В оселі без книг, як без вікон темно.

А ви хотіли б самі надрукувати слова? Тоді відправляємось у друкарню. Там нас чекає майстер (вихователь у формі). Але щоб туди потрапити нам потрібно гарно підготуватись. (діти підходять до килимків «Здоров'я» і сідають на них, виконують

пальчикову гімнастику. Потім діти підходять до вихователя і друкують слова за зразком. Наносять гуаш на пластикові букви і прикладають їх до листків паперу, на яких залишаються відбитки. Слова, які виникли, діти викладають на дошці і читають їх)

Зрозуміло, що кожному хочеться читати книгу яскраву, новеньку, охайну і мабуть ніхто не хоче брати до рук книжку брудну, з пом'ятими, порваними та помальованими сторінками. Тому, зараз ми пограємо в гру.

Гра «Що любить книга?»

Обкладинку – так!

Дощик та сніг – ні!

Брудні руки – ні!

Бережливе ставлення – так!

Чисті руки – так!

Яєшню – ні!

Жити на книжковій полиці – так!

Вдячних читачів – так!

Зараз я хочу зробити вам подарунок – подарувати вам закладки. Закладка, щоб швидко знаходити місце на якому зупинились, вам вони будуть дуже необхідні у школі. (У групі педагог може запропонувати дітям започаткувати «Книжкову майстерню» з ремонту книг, діти підклеюють книжки, розгладжують пом'яті сторінки, обгортають книги, навчаються культурно поводитися з книгами. Наступним етапом може стати виставка малюнків дітей, за мотивами прочитаних творів).

Екскурсія в музично – драматичний театр ім. М.Садовського

Програмовий зміст: продовжувати знайомити дітей з театром, його захопливими таємницями, життям на сцені та за лаштунками. Ввести в активний словник слова: театр, афіша, актор, антракт, гардероб, завіса, грим, фойє. Збудити у вихованців інтерес до театру, як виду мистецтва, виховувати в них спостережливість, розвивати уяву, пам'ять, емоційність. Виховувати навичка культурної поведінки в громадських місцях.

Попередня робота: бесіда про театр; читання художньої літератури; драматизація казки «Чарівні фарби»; вивчення правил поведінки в громадських місцях.

Хід екскурсії:

- Діти, ви любите ходити до театру?
 - Коли ви ходили в останній раз?
 - Що вам запам'яталося?
 - Як себе треба поводити?
 - Скажіть, а ви хочете у театр?
 - Сьогодні з вами ми вирушаємо у чудову подорож до театру.
- В нашому місті, по вулиці Соборній, на Театральній площі (тепер площа Небесної сотні) знаходиться музично-драматичний театр ім. М.Садовського.

Микола Садовський – видатний український актор, драматург, режисер. Він багато зробив для розвитку Вінницького театру, і тому театр названо на його честь.

Будівля театру побудована 105 років назад у 1911 році. У роки Великої Вітчизняної війни театр було зруйновано (1944р.).

Після війни будівлю відновили. Від того часу вона стала такою, якою ми її зараз

бачимо.

Театр – це школа життя, в якій учаться бути чесними, хоробрими, добрими, справедливими. Вчитися цьому в театрі весело, радісно, цікаво.

Сьогодні з вами ми переглянемо виставу «Дванадцять місяців».

- А скажіть, звідки люди можуть дізнатися, які вистави демонструватимуться в театрі найближчим часом? (*Афіша*).

- Без чого не пустять до зали глядачів у театр? (*Без білетів*).
- Де можна придбати білети? (*В касі*).
- В нас білети є, тож вирушаємо в дорогу. А під час подорожі, давайте пригадаємо правила, яких ми маємо дотримуватись в театрі:

- не заважай іншим;
- не запізнюйся, приходь завчасно – за 10-15 хвилин до початку;
- під час вистави не розмовляй, не крутись на всі боки;
- їсти під час вистави непристойно, бо ти заважатимеш іншим;
- всі, навіть дівчатка та жінки, мають зняти головні убори;
- небажано виходити з зали до закінчення дії;
- якщо вистава тобі сподобалася, завжди аплодуй акторам.

Ось ми і у театрі.

- Куди необхідно віддати свій верхній одяг на період перегляду вистави? (*У гардероб*).
- У кінотеатрі є широкий екран, у цирку – манеж або арена. Але в театрі, звичайному театрі майданчик особливий. Це ... (*Сцена*).
- Хто сьогодні буде грати (*показувати*) для нас виставу? (*Актори*).

- А як називаються люди, які переглядають виставу? (*Глядачі*).
- Глядачі мають зайняти свої місця в глядацькій залі.
- Тканина, яка відділяє глядачів від сцени називається (*Завіса*).
- Який найприємніший шум для акторів під час вистави? (*Аплодисменти*).
- Перерва в театрі – це ... (*Антракт*).

Антракт означає, що актори і глядачі мають відпочити. Актори в цей час готуються до наступної дії, переодягаються, гримуються, робітники сцени міняють декорації. Глядачі тим часом можуть погуляти в фойє, відвідати буфет.

- Після антракту лунає дзвінок.

Глядачі займають свої місця.

- Сподіваюсь, що ви не забули, як поводитись під час перегляду вистави : ніхто не розмовлятиме, не шурхотітиме цукерковими обгортками. Пам'ятайте: ваша увага і

доброзичливість допомагають акторам краще грати.

Перегляд вистави.

Коли вистава закінчилась, глядачі дарують акторам аплодисменти.

Екскурсія до музею марки

«Знайомство з маркою»

Мета: провести з дітьми пізнавальну бесіду перед екскурсією в музей марки. Познакомити дітей з історією виникнення марки, про перші українські марки, що прийнято зображувати на них, способи друку. Поповнити словник словами філателіст Викликати пізнавальний інтерес та бажання відвідати музей марки, що відкрився у нашому місті.

Попередня робота: бесіда про марки.

І частина – вступна; мета: зацікавити майбутньою екскурсією.

- Діти, пропоную до вашої уваги альбом з марками, які нам приніс Сергій Михайлович, батько нашого Дениска. А чи знаєте ви, що таке марки, де, коли і як їх використовують? Що ж, спробуємо розібратися.

Пошто́ва ма́рка — маленька картинка, яка свідчить про оплату поштового відправлення. Тобто, щоб щось кудись відправити – чи листа, чи вітальну листівку, чи посилку – нам обов'язково потрібно наклеїти марку на предмет пересилки. Наука про поштові марки — називається філателія.

Як же виникла марка, хто запропонував клеїти цінні картинки на пересилки?

В Англії на пошті працював такий собі Роуленд Хілл. Саме його вважають автором першої марки .

Сер Роуленд Хілл — автор першої у світі поштової марки

- Коли ви в магазині щось купуєте, що вам дають після оплати товару? Так, це чек. За пересилку листів, посилок теж потрібно платити. Саме для цього і існують марки – зручні та гарні, різні за ціною, в залежності від ціни пересилки. На всіх марках вказують країну, з якої йде лист, крім Англії. Мабуть за те , що марку придумали у цій країні , вони не вказують свою назву. З німецької мови слово марка означає поштовий знак різної вартості, свідчення оплати – схоже значення має чек за придбаний в магазині товар.

В історії філателії перша марка відома під назвою «чорний пенні». Цим ім'ям марка завдячує тому, що надрукована була чорною фарбою вартістю 1 пенні (грошова одиниця в Англії). Ця марка мала водяний знак у вигляді корони. Всі цінні папери мають водяні знаки – це такі приховані картинки. Їх можна побачити, розглядаючи проти світла. (Показати на прикладі грошової купюри)

На першій марці, яку придумали англійці було зображено портрет тодішньої королеви Великобританії Вікторії. Перейнявши почин Англії, почали випускати поштові марки й інші країни.

В Україні поштові марки вперше з'явилися в часи створення незалежної Української держави майже 100 років тому назад. Тобто на наступний 2018 рік українська марка буде святкувати 100-річний ювілей. Придумали картинку для цих марок видатні графіки Георгій Нарбут та Антін Середа. Після цього — більш 70 років Україна жила без власних марок . Лише коли наша Україна стала незалежною державою, почали друкуватися власні марки .

Давайте уважно розглянемо з чого складається поштова марка? Вона має певне зображення (1), краї марки мають форму зубчиків чи ін..(2), на марці вказана ціна (3) та якої країни марка (4).

Цікава й історія виготовлення поштових марок. Спочатку вони друкувалися на дуже недосконалих машинах, іноді навіть вручну, використовуючи при цьому техніку гравюри — способу розмноження малюнка за допомогою друкарської форми з дерева, металу, пластмаси, лінолеуму тощо.

У наш час поштові марки друкуються на високоякісному папері фарбами, які не вигорають на сонці та стійкі до води. Але подекуди марки друкуються не тільки на папері, а й на інших матеріалах — на шовку, на алюмінієвій, срібній і навіть золотій фользі. Так, незвичні марки на золотій і срібній фользі у вигляді монет, у формі острова або серця видають на острові Тонга, що розташований у Тихому океані. Але найекстравагантніші марки видає Бутан (державна у Гімалаях) — у тривимірному зображенні, зі стереоскопічним ефектом репродукції картин. Поверхня цих марок має ті ж нерівності, що й оригінал, видно окремі мазки пензля, різна товщина шару фарб відчутна на дотик. Видані навіть барельєфні марки з твердого пластику, на яких було подане об'ємне (барельєфне) зображення античних скульптур. Траплялися і випадки, коли марки друкувалися навіть не на чистому папері. В Уганді, наприклад, через нестачу паперу було надруковано на друкарській машинці серію з 12 марок на зворотному боці проповідей. А в Латвії марки друкувалися на зворотному боці залишків топографічних карт тобто карт місцевості, не додрукованих банкнотів (грошей), папері з учнівських зошитів. Для марок нині здебільшого застосовують білий папір або, точніше, майже білий — сіруватий, жовтуватий, голубуватий. Іноді зустрічається і тонований папір, забарвлений з одного боку, і кольоровий, що має однорідний тон з обох боків.

Зворотний бік марок гумують (проклеюють). В окремих країнах з вологим тропічним кліматом, щоб запобігти злипанню аркушів, марки випускали без клею. Іноді для економії клей наносили не суцільним шаром, а у вигляді стрічок, кружалець. Подекуди як вид прикраси та один із засобів проти фальсифікації клей за допомогою спеціальних форм наносили у вигляді візерунків, монограм. За кольором клей здебільшого буває жовтуватий, коричнюватий, а останнім часом частіше білий.

З метою полегшити відокремлення марок від аркуша та однієї від одної аркуш проколюють. Перші марки не проколювали, їх відрізали ножицями.

Діти, подивіться на марки, що на них зображено. (Відповіді дітей) Спеціалісти поділяють марки на звичайні та рідкі, дорогі. До звичайних відносять випуски марок здебільшого невеликих розмірів, які випускаються багатомільйонними тиражами для масового користування. Саме такими марками ми користуємося, коли відправляємо листи та посилки. До пам'ятних марок належать такі, що присвячені пам'яті державних діячів, видатних діячів науки і культури, ювілеям знаменних дат, подіям недавнім і тим, що наближаються. Інші відтворюють архітектурні пам'ятники, туристські об'єкти, експонати музеїв і картинних галерей, рослинний і тваринний світ країни та ін. Такі марки, на відміну від звичайних, іноді називають художніми.

Різняться марки і за формою. Перші марки, як відомо, випускалися у формі вертикального прямокутника, але згодом почали випускатися у формі горизонтального прямокутника, круглі, у формі квадрата, трикутника, шестикутника, восьмикутника, ромба.

Одразу після появи поштової марки з'явилися і цінителі, які зрозуміли не лише її безпосереднє практичне значення, а й художню цінність. Так поштова марка стала предметом колекціонування, а людей, які почали збирати знаки поштової оплати стали називати філателістами. Були створені, навіть, музеї марок.

У світі більш як в 40 країнах існують музеї поштових марок, пошти і філателії. **Єдиний музей Української марки відкрили у Вінниці.**

Музей розташувався у центрі міста – по вулиці Соборній. Музей носитиме ім'я Якова Балабана. Він був уродженцем Вінниччини, служив свого часу сотником армії УНР. Нині в Нью-Йорку проживає його син – Олександр Балабан. Чоловік все життя присвятив колекціонуванню українських марок та вивченню свого українського коріння. Відкриття музею марки на землі свого батька було давньою мрією Олександра.

Тут представлено малесенька частина колекції, яку він має у Нью-Йорку. У його квартирі від підлоги до стелі заставлено альбомами з марками. Їх там більше 10 тисяч. Вже й навіть у кілька мільйонів доларів колекцію оцінили. Та Олександр Балабан не бажає її продавати, а хоче залишити по собі пам'ять та зберегти пам'ять про свого батька. Бо він багато пережив – брав участь у бою під Крутами, був сотником армії УНР. Доля його змусила переїхати жити в Америку. Своє українське походження Олександр Балабан почав вивчати саме завдяки маркам – на одній з них він побачив тризуб. І тоді захотів зібрати всі українські марки – так і почалося це захоплення. Та це тоді було небезпечно – мало хто знає, що за це колись могли навіть розстріляти, якщо знаходили марки з тризубом.

За його словами, нині у Вінниці в експозиції представлені одні з найцікавіших марок, деякі з них є лише в одному екземплярі. Найстаріший конверт з поштовим штемпелем датований 1830 року – це майже 190 років назад.

Діти, я пропоную відвідати музей марки та на власні очі побачити різні марки, почути щось цікаве, взнати нове.

Перед нашою екскурсією давайте пригадаємо правила поведінки в громадських місцях. Які правила поведінки в музеї: не відходити від екскурсовода та вихователя, не шуміти, уважно слухати, не зачіпати нічого руками без дозволу.

Хто працює в музеї? Директор, екскурсовод, касир, прибиральниця. (Діти пригадують їх обов'язки).

2 частина – основна; мета: пізнання нового матеріалу про фонди музею.

Розповідь екскурсовода

3 частина заключна; мета: підведення підсумків. - Сьогодні ми з вами познайомились з музеєм марки, взнали багато нового та цікавого. Що вам найбільше запам'яталось? Давайте подякуємо працівникам музею за цікаву розповідь та повернемося до дитсадка.

4. Всі професії важливі, всі професії потрібні.

Мета розділу: формувати уявлення про значення трудової діяльності в житті людей; сприяти розвитку пізнавальної активності, інтересу до професій дорослих; розширювати уявлення дітей про світ професій, зокрема тих, що актуальні і сучасні в нашому місті; виховувати бережне ставлення до праці дорослих і результатів їхньої праці; орієнтувати дітей на вибір професій; розвивати емоційно-позитивне ставлення до працюючої людини, почуття поваги до людей різних професій.

На допомогу вихователю «Скринька професій»

Мер - це голова міської адміністрації. Він видає розпорядження, обов'язкові для виконання по всій території міста. Жителі міста голосують за кандидатів у мери на виборах. Мером стає той, у кого найбільша кількість голосів виборців. Основний обов'язок мера - служити жителям міста. Його завдання - зробити все, щоб не розчарувати своїх виборців, виконати усі передвиборчі обіцянки та постійно покращувати умови життя у своєму місті. Мер повинен бути справедливим, чесним, освіченим, впевненим у собі, володіти лідерськими якостями. Мер організовує заходи з оновлення та поліпшення міста, бере активну участь у його громадському житті.

Секретар мера - це помічник і права рука міського голови. У його завдання входить планування робочого часу керівника, організація його нарад, зустрічей і прийомів. **Радник мера** допомагає з вирішенням важливих питань, що стосуються життєдіяльності міста.

Мерія (міська адміністрація) - це центр керування містом. Тут працюють мер та його радники: стежать за ефективністю роботи міста та розробляють план його подальшого розвитку.

Депутат – це людина, яку обирає населення міста чи області шляхом голосування, щоб він захищав їх інтереси у владі. Депутати збираються на засідання, які називаються сесіями, там вони обговорюють закони та інші питання держави і голосують. Крім цього народні обранці (депутати) спілкуються із населенням, щоб допомогти їм вирішити важливі проблеми. Депутат має бути розумною, порядною і чесною людиною та вміти належно спілкуватися з іншими людьми. Але передусім депутат повинен щиро любити весь свій народ, шанувати його традиції, захищати його права у своїй державі.

Фотограф - людина, яка фотографує, зветься фотографом. Фотограф робить знімки різних об'єктів – людей, будинків, природи та ін. Спочатку фото було на спеціальних кольорових та чорно-білих плівках. Фотограф проявляв, промивав, сушив, друкував знімки. Працює фотограф як у студії, так і на відкритому повітрі.

Щоб працювати фотографом, необхідно мати гарну уяву і розуміння того, як краще зробити фото.

Дизайнер - одна з найцікавіших професій нашого часу. Дизайнери роблять наше життя яскравішим, кращим. Дизайнер допомагає людям побачити красу у звичайних речах, робить їх більш яскравими та радісними, він здатний впливати на бажання та настрої людей.

Є дизайнери одягу, взуття, меблів, інтер'єру квартир та будинків. Люди цієї професії гарно малюють, мають чудовий смак, вміють відчувати бажання клієнтів.

Журналіст - людина, яка збирає інформацію, готує матеріали для газети, журналу, радіо чи телебачення. Збирати і поширювати інформацію люди почали дуже давно. Спочатку інформацію розміщували на дошках- оголошеннях, які вивішували на вулицях. Пізніше з'явилися фото, радіо та телебачення.

Головне в роботі журналіста - це правдиво, грамотно та цікаво викласти інформацію. Йому потрібно працювати дуже швидко, тому що інформація може застаріти. Він має бути добре освіченим, цікаво писати, повинен вміти спілкуватися та за усім спостерігати.

Перекладач. Що ж це за професія така-перекладач? Відомо одразу - це дуже творча та цікава професія, яка потребує знання іноземної мови. Ця професія одна з найдавніших. Необхідність у ній виникла, як тільки з'явилися різні мови.

У перекладача є можливість багато подорожувати, пізнавати світ, спілкуватись з різними людьми. А ще перекладач часто бере участь у важливих переговорах.

Художник. Для того, щоб стати професійним художником, перш за все, потрібно мати художній талант. Проте одного лише таланту недостатньо, треба ще багато вчитися, постійно працювати. Художник має гарно малювати і креслити.

Деякі художники творять у студії чи вдома, на природі чи на вулиці. Їх робочий день може проходити за комп'ютером, за столом, за мольбертом.

У багатьох містах є місця, де вони прямо на вулицях продають свої картини або пропонують перехожим виконати портрет. У нашому місті є художня галерея, де виставлено багато картин талановитих українських художників.

Перукар - людина, що займається доглядом за волоссям клієнтів, створює зачіски. Він робить різні види стрижок, зачісок, фарбує волосся, займається його лікуванням. Деякі перукарі виготовлюють перуки, накладні вуса та ін.

Перукар може бути чоловічим, жіночим або дитячим. Важливо знати, як правильно користуватись інструментами, уміти робити не лише звичайні стрижки, але і складні, святкові зачіски.

Перукар повинен розуміти настрій клієнта та допомогти йому розслабитись, порадити зачіску, яка по-справжньому йому пасуватиме.

Продавець. Потреба в професії продавця існує постійно. Місце роботи продавця – торгові зали магазинів, павільйони, кіоски. Продавець займається продажем товарів. Продавець повинен уміти : пропонувати і показувати товар, надавати допомогу у його виборі. Продавцеві притаманні такі риси характеру як чесність, витримка, ввічливість, охайність.

Екскурсовод – проводить екскурсії по визначних, цікавих місцях, виставках, музеях. Супроводжує людей у поїздках, складає тексти та готує інформацію, яку потім розповідає людям.

Професія екскурсовода дуже цікава та відповідальна. Необхідно мати гарну пам'ять, знання про визначні місця та приємний голос.

Водій легкового і вантажного транспорту - спеціальний працівник, що керує легковими і вантажними автомобілями. В обов'язки водія входить не тільки безпосереднє управління автомобільним транспортом, а й контроль дотримання пасажирами основних правил проїзду, контроль безпеки під час посадки і висадки, комфорт пасажирів під час поїздки. При виникненні поломок або несправностей, саме водій відповідальний за усунення незручності. Для водія головне – добрий зір (який перевіряється при планових медоглядах), добра увага і пам'ять, наявність прав потрібної категорії і знання правил дорожнього руху.

Поліцейський. Багато хлопчиків та дівчаток з дитинства мріють допомагати людям, оберігаючи їх спокій. Забезпечує це професія поліцейського. Основні риси цієї професії — чесність, вірність, справедливість, сміливість. Тому люди, які обрали професію поліцейського, працюють саме так, щоб захищати справедливість, боротися зі злом, охороняти життя і спокій людей.

Водій трамвая/тролейбуса - це людина, яка керує транспортом, — чи то автобус, троллейбус, трамвай... Будову своєї машини він має знати дуже добре. Перед тим, як виїхати на лінію, водій має здійснити підготовчу роботу — зробити огляд транспортного засобу. Халатність чи неухажливість, допущені при огляді, можуть спричинити аварію. Водій повинен дотримуватися правил дорожнього руху. При керуванні трамваем або троллейбусом водій повинен дотримуватись розкладу, спостерігати за посадкою і висадкою пасажирів, оголошувати зупинки, усувати прості неполадки, і, в разі необхідності, вміти надати першу допомогу пасажирові. Водій має добре знати дорожні знаки і не порушувати правил дорожнього руху.

Кондуктор - це людина, яка працює у трамваї чи троллейбусі та продає квитки пасажирам у вагоні.

Контролер - це людина, яка перевіряє чи є у пасажирів троллейбуса чи трамвая квитки, посвідчення за якими вони можуть їхати у транспорті безкоштовно. А також виписувати штраф за відсутності квитка.

Дидактичні ігри по формуванню уявлень про професії дорослих.

«Вгадай професію»

Вихователь називає дію, що виконує людина певної професії, а вихованець – назву цієї професії (здійснює екскурсії – екскурсовод, приймає закони – депутат, продає ліки – фармацевт, вчить дітей – вчитель і т.д.). Після цього дитина відшуковує на макеті будівлю, в якій працюють люди даної професії.

«Назви слова - дії».

Вихователь називає професію, а діти кажуть слова - дії, які виконують люди цієї професії:

лікар - слухає, виписує рецепт, дивиться горло, вимірює температуру, призначає ліки.

Продавець - зважує, показує, відрізає, загортає, вважає.

Кухар - ріже, чистить, варить, смажить, пече, пробує, солить.

Перукар - причісує, стриже, миє волосся, робить зачіски, голить бороду і вуса.

«Місто, в якому я живу»

Діти разом з вихователем обговорюють окремі макети громадських споруд вулиці міста; визначають, які послуги в них надаються для вінничан, як називають людей цих професій; що було б, якби вони не працювали тощо.

«Якби я був мером» проводиться як гра-фантазування стосовно покращення благоустрою вулиці міста.

Гра «Допоможи казковому герою обрати свою казку»

Діти діляться на групи. Кожна група отримує малюнок або просто ім'я відомого казкового героя. Наприклад: Буратіно, Мальвіна, Гаррі Потер, Кирило Кожум'яка тощо. Дітям треба вирішити, яку професію обере для себе в майбутньому казковий герой, довести свою думку. (Мальвіна стане учителькою, бо їй дуже подобалося вчити Буратіно. Буратіно стане мандрівником, бо любить все нове і нічого не боїться. Гаррі Потер буде працювати в цирку і показувати фокуси, бо любить все незвичне. Кирило Кожум'яка стане військовим, бо він дуже сильний, справедливий і добрий, і хоче всіх захищати).

"Відгадай професію"

Діти відгадують, про яку професію мовиться.

Ця людина — хазяйка чудового палацу книжок. Кожному, хто завітає до неї в гості, вона щиро рада. А головне, гості ніколи не підуть від неї з порожніми руками. Вона дає їм додому цікаві книжечки. Прочитавши, їх можна обміняти на інші. Вона завжди допоможе маленьким і дорослим читачам знайти потрібну книжку. (*Бібліотекарка*).

Коли ви зголодніли і прибігаєте на обід в групу, там уже смачно пахне. Хто ж це так потрудився? Хто приготував цю смачну і запашну страву? Це її улюблене заняття, робить вона це з великою любов'ю, тому і їжа усім так смакує. Бо те, що людина робить із задоволенням і любов'ю, приносить радість не тільки їй самій, а й усім іншим. Хто це? (*Кухар*).

А ця людина зустрічає усмішкою свого пацієнта, швидко проганяє нестерпний біль, лікує всілякі хвороби. Колись у дитинстві ця людина приходила на допомогу хворим тваринкам і близьким, бо дуже їх любила і прагнула відвернути біль. А потім зрозуміла, що без цього жити не може, тому довго вчилася і стала (*лікарем*).

"Що сталося б, якби не працював (електрик, водій, лікар та ін.)?"

Мета: підвести дітей до розуміння цінностей будь-якої праці людей.

Гра-пантоміма «Вгадай професію».

Одна дитина задумує професію і показує її, імітуючи рухами, інші діти відгадують, той, хто відгадав, продовжує гру.

«Знайди помилку».

Лікар варить суп.

Кухар водить машину.

Учитель підстригає волосся.

Кравчиня лікує людей.

Поліцейський зважує продукти.

Перукар пече пироги.

«Назви професії»

Дорослий пропонує дітям назвати всі відомі їм професії.

А тепер я пропоную вам пограти у цікаву гру. Ваше завдання — називати ті професії, які, на вашу думку, найбільше пасують характеристиці.

— Найзеленіша професія — це... (садівник, лісничий, квіткар, декоратор квітів тощо).

— Найсолодша професія — це... (пекар, кондитер тощо).

— Найволохатіша професія — це... (ветеринар, дресирувальник тощо).

— Найсмійніша професія — це... (клоун, гуморист тощо).

— Грошова професія — це... (банкiр, бізнесмен, фабрикант тощо).

— Дитяча професія — це... (вчитель, вихователь, няня, гувернантка, дитячий лікар тощо).

— Чоловіча професія — це... (військовий, шахтар, міліціонер, комбайнер, тракторист, моряк, космонавт, слюсар, токар тощо)

— Жіночі професії — це... (повар, касир, швачка-мотористка тощо).

— Людяна професія — це... (лікар, учитель, вихователь, пожежний, психолог тощо).

— Найвища професія — це... (льотчик, космонавт, електрик, будівельник, кранівник тощо).

- Балакуча професія — це... (журналіст, телеведучий, актор, диктор тощо).

5. Ми у просторі (ігри на формування просторових уявлень і навичок орієнтування).

Мета розділу: розвивати і удосконалювати навички і способи орієнтування дітей у великому замкнутому просторі, допомагати долати страх перед великим простором, формувати потребу в самостійному орієнтуванні, впевненість у своїх силах; вчити орієнтуватись за схемами, формувати вміння складати схеми простору та схеми маршрутів на основі макету; вправляти дітей у вживанні відповідної просторової термінології.

Діти виконують завдання на орієнтування у просторі макета, по-перше, з точкою відліку «від себе», по-друге, з точкою відліку «від предмету на макеті». Під час формулювання завдань вихователь завжди уточнює, що буде точкою відліку в кожному конкретному випадку.

«Подивись і скажи»

Що знаходиться перед дитячою бібліотекою? Що знаходиться ліворуч від неї? Праворуч? Яка будівля розташована між музеєм марки і скай-парком? Постав будинок кінотеатру праворуч від зупинки, за зупинкою, перед будиночком макдональдсу. Що знаходиться попереду зліва від бібліотеки ім. Франка? Розкажи, де знаходиться художній музей. В якому напрямку рухається пожежна машина? Куди рухається трамвай? Який автомобіль рухається в одному напрямку із трамваем? Де знаходиться перехожий?

«Що справа?»

Вихователь визначає будинок-орієнтир.

За вказівкою ведучого (спочатку це вихователь, а згодом дитина) гравці повинні назвати всі предмети, які знаходяться на вказаній стороні макету (будинки, зупинки, знаки), наприклад, справа, а потім ті, які знаходяться зліва. Хід гри ускладнюється, коли називається не тільки предмет, але й місце його розташування («Праворуч від мене трамвайна зупинка, будинок собору, скай-парку, банку, знак пішохідного переходу і т.д.).

«Скажи правильно»

Вихователь обирає будинок-орієнтир. Діти, відповідаючи на питання вихователя (згодом дитини), називають будинки, що знаходяться на одній стороні вулиці, на протилежній, зліва, справа, попереду, попереду зліва, попереду справа.

Ускладнення:

Ведучий розвертає будинок-орієнтир на 180 і пропонує гравцям відповісти, чи змінилися будинки-сусіди і як саме.

«Чий будинок?» (орієнтування в просторі з точкою відліку "від себе")

Діти-гравці обирають собі будинки на одній стороні вулиці, називають їх. Вихователь визначає будинок-орієнтир на протилежній стороні вулиці. Таким чином, обрані дітьми будинки знаходяться на різній відстані від будинку-орієнтира. Гравці виконують завдання на визначення того, чий будинок стоїть найближче до орієнтира, чий далі, чий найдалі. Після цього вихователь обирає інший будинок-орієнтир і запитує гравців, чи змінилось розташування їхніх будинків по відношенню до запропонованого орієнтира. Діти пояснюють свою відповідь.

«Що змінилось?»

На частині макету розташовані будинки в певній послідовності (починаємо з 2-3 будинків). Вихователь, а згодом і діти, переставляють будинки місцями. Дитина, яка відгадує, повинна сказати, як стояв той чи інший будинок і з яким саме будинком він помінявся місцями. Починаємо з 1 перестановки. Згодом кількість будинків на макеті збільшується і можна зробити 2-3 перестановки. Слід звертати особливу увагу на мову вихованців, стимулювати вживання ними просторових термінів: ліворуч від будинку, позаду будинку, попереду справа і т.д.

«Вгадай, де сховали»

Вихователь пояснює: «Я заховала скриньку, вам потрібно її знайти. Але я допомагатиму вам: буду говорити, в якому напрямку йти і де її шукати ». Вихователь визначає будинок, від якого потрібно рухатись у пошуку скриньки із скарбом. Дорослий направляє: «Йди вперед (назад), переходи дорогу». Якщо скринька захована поблизу того будинку, де зупинилася дитина, дорослий каже: «Шукай справа (зліва)». Коли скринька знайдена, дитина називає будинок, в якому заховано скриню і розповідає про нього. Після того сама її ховає, беручи за початок шляху той самий, визначений вихователем на початку будинок .

Інший варіант гри:

організація гри залишається попередньою, але в цьому випадку дитина, яка віднайшла скриню, ховає її, беручи за початок шляху будинок, у якому було знайдено скарб (рухаючись макетом, діти використовують фігурки-персонажі людей)

«Пройди до скарбу»

Вихователь визначає будинок, який буде початком шляху, дає дітям завдання: «Поверніть ліворуч, ідіть прямо вздовж 3-х будинків, за останнім будинком захована скриня зі скарбом. Назвіть будинки, вздовж яких ви пройшли». Дитина виконує завдання і знаходить скриньку. Коли діти ще недостатньо впевнено можуть змінювати напрямок руху, кількість завдань збільшується. Наприклад: «Поверніть направо, пройдіть прямо вздовж 3-х будинків, перейдіть через дорогу, поверніть наліво, пройдіть прямо вздовж 2-х будинків, за останнім будинком знайдете скриню». Гра повторюється кілька разів.

Інший варіант гри:

організація гри залишається попередньою, але в цьому випадку дитина, яка знайшла скриню, повинна правильно назвати, де захована скриня (ліворуч від будинку, праворуч від будинку, попереду, позаду).

"Знайди захований предмет»

На початку вихователь визначає будинок, який буде початком шляху. Вихователь-ведучий проговорює шлях маршруту, за яким треба знайти захований предмет: «Слухай уважно: поверни ліворуч..., іди прямо до дитячої бібліотеки..., дійдеш до бібліотеки – перейди через дорогу..., перейдеш через дорогу, поверни направо..., праворуч від зупинки знайдеш захований предмет». (Паузи необхідно робити для того, щоб дитина мала можливість уявити собі шлях). Шлях маршруту можна повторити ще раз, потім дитина відправляється на пошуки.

Якщо дитина погано орієнтується, їй вслід посилають іншого гравця, який попередньо голосно повторює маршрут.

«Правильно по вулиці пройдеши - в новий будинок прийдеши, помилишся - в старому залишишся»

Вихователь пояснює правило гри: в новий будинок слід йти по тротуару, дотримуючись правої сторони; хто помилиться (піде по лівій стороні), повернеться назад в старий будинок.

Вихователь обирає двійку дітей, які будуть мінятися будиночками. За кожним з них закріплений будиночок по одній стороні вулиці. Після оголошення початку

гри діти рухаються йдуть назустріч один одному. Вихователь звертає увагу дітей на те, що вони йшли по правій стороні «тротуару», не зіткнулися і дійшли правильно до «нових будинків». Кожен з них називає новий дім і описує його. Потім йдуть інші пари.

Ускладнення: пропонується дітям йти по 2-х тротуарах одночасно, таким чином одночасно діють четверо гравців.

Інший варіант цієї гри:

Організація гри залишається попередньою, але через «бруківку» прокладається «пішохідна доріжка». На бруківці зліва і справа ставляться іграшкові машини, що відрізняються між собою. Діти міняються будинками, що знаходяться навпроти через дорогу.

Ігри із схемами простору і шляху.

«Намалюй схему»

Вихователь дає завдання дітям намалювати на схемі за допомогою умовних знаків предмети, розташовані на вказаній ділянці макета.

«Оживи схему»

Діти отримують завдання по готовій схемі розставити предмети на макеті.

"Де Оленка?"

Педагог розповідає дітям, що Лялька Оленка загубилася. Ось карта її шляху. Давайте знайдем Оленку і допоможемо їй повернутися додому. Користуючись схемою маршруту, діти шукають ляльку. При цьому вони коментують шлях, вживаючи відповідні просторові терміни.

«Де захований скарб?»

Вихователь пояснює: «Ось перед нами карта, на ній хрестиком позначений скарб і є опис, як його знайти. І якщо точно дотримуватися схеми і правильно виконувати завдання, обов'язково знайдемо скарб. Який - дізнаємося, коли його знайдемо».

Приблизний опис «карти»: станьте у вказане на карті місце – це старт. Пройдіть вперед вздовж 2-х будинків і поверніть направо, перейдіть через дорогу. Поверніться наліво пройдіть вперед вздовж 3-х будинків, обійдіть зупинку ззаду ... і

т.п. Гра закінчується тоді, коли дитина знайшла скарб-сюрприз. (Під час опису маршруту по карті вихователь звертає увагу на правильне вживання дітьми просторових термінів).

«Достав пакунок у пункт призначення»

Гра проводиться аналогічно попередній. Вихователь пропонує схему шляху, згідно якої треба доставити пакунок у певний будинок, який позначено на схемі хрестиком. Початок шляху позначено кружечком, напрями руху – лініями із стрілочками.

«Дорога до ...» (складання схеми шляху)

Дитина дивиться на розташування предметів на макеті і розповідає, де по дорозі з краєзнавчого музею в музей марки вона бачила собор, що було біля нього, в якому напрямку треба до нього йти, де перейти через дорогу і т. д. Потім дитина складає схему шляху до музею (предмети простору малює за допомогою геометричної рамки – трафарету, а напрямок руху зображує прямою лінією зі стрілкою).

Моделювання казкових історій

«Лісова школа» (Л.С. Горбачова)

Обладнання: у кожній дитини аркуш паперу і макет будинка.

«Діти, цей будиночок не простий, він казковий. У ньому навчатимуться лісові звірята. У кожного з вас є той самий будиночок. Я розповім вам казку. Слухайте уважно і ставте будиночок у те місце, про яке йдеться в казці.

У густому лісі живуть звірі. У них є свої діти. І вирішили звірі побудувати їм лісову школу. Зібралися вони на узліссі і стали думати, в якому місці її поставити.

Лев запропонував побудувати в лівому нижньому кутку. Вовк хотів, щоб школа була в правому верхньому куті. Лисиця наполягала на тому, щоб побудували школу в верхньому лівому кутку, поруч зі своєю норою. В розмову втрутилася білочка. Вона сказала: «Школу потрібно побудувати на галявині.» Дослухалися звірі до ради білочки і вирішили будувати школу на лісовій галявині посередині лісу. »

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук та інші. — К.: Видавництво, 2012. — 26 с.
2. Закон України «Про дошкільну освіту».
3. Конвенція ООН про права дитини. — Всеукраїнський Комітет Захисту Дітей, 2004. — 16 с.
4. Вінниця. Історичний нарис. Гол. редактор проф. Подолинний А.М. — Вінниця: Книга-Вега, 2007. — 304с.
5. Артемова Л. В. Розвиток теорії та практики дитячої гри. // Дошкільне виховання. — 2001. — № 7.
6. Бурова А. Організація ігрової діяльності (методичні рекомендації). // Дошкільне виховання. — 2007. — № 10. — С. 8 — 13.
7. Выготский Л. С. Игра и ее роль в психологическом развитии ребенка. // Вопросы психологии. — 1996. — № 6.
8. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток особистості. — К.: Освіта, 1998. — 255 с.
9. Кравченко Т.В. Сутність характеристики соціалізації. // Педагогіка і психологія. — 2007. — № 3. — С. 11 — 19.
10. Кузьменко В. Соціальна компетентність дошкільнят: особливості, показники та шляхи розвитку. // Дошкільне виховання. — 2001. — № 9.
11. Карасьова К.В., Піроженко Т.О. Світ дитячої гри. — К.: Шк.світ, 2010. — 128с.
12. Карасьова К.В., Піроженко Т.О. Ігровий простір дитини. — К.:Шк.світ, 2011.
13. Бондар В.І. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. Збірник. — К.: 2005 — 440 с.
14. Подколзина Е.Н. Особенности пространственной ориентировки дошкольников с нарушением зрения // Дефектология. -- 2008. -- №4.
15. Кондратенко С.В., Гошовський В.І. Роль макетів у роботі із слабозорими дітьми. - К.: Видавництво, 2015. — 226 с.